

d

d

ції

(25)

АНЯ

u

Просвіти

ТИЖНЕВИК ВСЕУКРАЇНСЬКОГО ТОВА

ЗІ СВІТЛИМ НОВОРІЧЧЯМ!

d

Хай вам здоро-
виться, достат-
ком і щастям
щедро доля всім
хається! Україна
наша благосло-
венна нехай прав-
дою і свободою
засівається, доб-
ром і злагодою
сходить, родом
славним україн-
ським множить-
ся! Миру вам,
любіві, щасливої
долі, нових пере-
мог на благо
Вітчизни!

d

урхане
оре"

d

d

d

d

p

p

d

чні роботи

НА РАХУНКУ
ВОЇ ЦЕРКВИ –
грн. 68 коп.

230-річчю зруйнування останньої Запорозької Січі і 315-річчю з дня народження її останнього кошового Петра Калнишевського — присвячується

Закінчення.

Початок у ч. 45, 48 за 2005 р.

3. І ПРО ЗАПОВІТІ

Та наша, не червона, а сонячна, Помаранчева революція, завершившись перемогою народного, а не провладного, кандидата в Президенти, таки відіграла серед зими надії на утвердження в Україні віками притлумлюваного права на свою державність, на торжество у ній правди і справедливості. Однак перемога добра над злом у людських душах — це справді лише весняна квітка надії, яку ще належить убезпечити від багатолікого чудовиська зла.

Не знаю, як кому, але мені при спогляданні сонячно-помаранчевої хвилі народного піднесення спочатку в себе в Чернівцях, а на завершення — в Києві, згадалася достеменно рідкісної ліричної сили поема-ораторія молодого Павла Тичини “Золотий гомін”. Адже він її написав як відгук на пережите, побачивши подібну маніфестацію в Києві далекого червня 1917 року з нагоди проголошення Центральною Радою і Всеукраїнським військовим з’їздом відновлення державності України (ще лиш як автономії у складі Росії). Так-от, передаючи характер і масштабність того здвигу, того велелюддя, вслухаючись “в той гомін золотий”, поет немов закликав сучасників: “Зоряного ранку припади вухом до землі — ... ідуть. То десь із сіл і хуторців ідуть до Києва — Шляхами, стежками, обніжками. І б’ються їх серця у такт — ідуть! Ідуть — Дзвенять немов сонця у такт — ідуть! Ідуть! Там над шляхами, стежками, обніжками. Ідуть. І всі сміються, як вино, І всі співають, як вино: Я — дужий народ. Я молодий...” Мало того, поетові прямо-таки фізично вижалося, що з такої нагоди і “Предки. Предки встали з могил; Пішли по місту. Предки жертви сонцю приносять І того золотий гомін”. Зрештою значення тієї події передав рядками: “То Україну За всі роки несли слави благословляв хрестом Опромінений, Ласкою Божою в серце зранений Андрій Первозванний”.

Змальована поетом картина співвідносилася мною прямо-таки один до одного з тією хвилею нового народного зрушення, свідком і учасником якого випало бути самому. Тож коли тележурналіст запитав, які почуття викликало побачення, відповів: мені радісно і тривожно водночас. Тривожно було не тільки через те, що сепаратистськими закликами сонячно-помаранчевому теплу Києва було протиставлено синьо-білий холод Донецька, а й тому, що Павлу Тичині, я знаю, невдовзі після радісно-урочистого “Золотого гомону” через якихось вісім місяців довелося написати й печально-прощальний реквієм “Пам’яті тридцяти”. Віддаючи останню шану київським студентам і старшим школярам, загиблим під Крутами у бою з більшовицько-муравйовськими ординцями, поет безпомилково напропорочив: “На Аскольдовій могилі Український цвіт! По кривавій по дорозі Нам іти у світ... На кого завзявся Каїн? Боже, покарай. Понад все вони любили Свій коханий край...”

Чим не тривожна аналогія? Отже, щоб нова хвиля сподівань, новий спалах надії в людських ду-

шах не згасав, а розвивався в потужну енергію творення, його треба матеріалізувати конкретною наполегливою роботою в різних галузях суспільного життя. Особливо ж у сфері світської, громадянської духовності. Нездарма ж у народі мовиться: на Бога уповай, але й сам робити не забувай. Тим більше, що й великий Пророк відродження нашого національного духу застеріг: “Ми не раби його, ми — люди”. Та саме в цьому чи й не основна проблема. Про що може свідчити факт, що того ж 2004 року незадовго до радісно-усміненого, мирно-пісненого протесту проти владних зловживань на президентських виборах наш парламент висловився проти відзначення на державному рівні 190-річчя Т. Шевченка, але проголосував за відзначення 80-річчя комсомолу? Видно, нашим парламентарям, як і пробужинівським “щелкопьям, іскателям мест”, як висловився колись Микола Некрасов, уже не актуальним видається життєвий і творчий подвиг Кобзаря, оскільки він, мовляв,

Григорій Міщенко “Дума про козака”

обстоювати”, що належить перу польського поета Кароля Войтили, який став у наші дні, на порозі XX—XXI століть, найпопулярнішим священнослужителем — Папою Римським Іваном Павлом II. Отож ті, хто намагається і нині, в часи становлення державної незалежності України, всіяко компрометувати і глумитися над творчістю і самою постаттю Шев-

нібито імперлібералізованій Росії. Він активно культивувався саме “на нашій не своїй землі” у складі не лише царської, а й більшовицької імперії. Його задатки “систематично плекала, підготувала вся дотеперішня чиновницько-автократична школа, привчаючи суспільство ігнорувати все органічно виросле, своєрідне, партикулярне й індивідуальне,

ГАНЬБА ПОРАЗОК І СЛАВА ПЕРЕМОГ, або КОРОТКА ХРОНОЛОГІЯ ВЕЛИКОГО ЗЛА

Іван Фізер “Звитяга”

у своєму “Заповіті” та й інших заповідально-волелюбних творах закликав до кровопролиття. Але ж наш великий Тарас не був воєначальником чи більшовицьким комісаром, які саме в такому плані використовували окремі поетові рядки. Він був лише великим поетом-революціонером — геніальним виразником думок і почувань свого народу. А тому його заклик “...вставайте. Кайдани порвіте І вражою злою кров’ю волю окропите...” — не наказ військовика, що за всяку ціну прагне добитися перемоги, а метафора. Тобто, лаконічне і ємке художнє узагальнення різних форм боротьби за свободу, серед яких найперша — “рвати кайдани”, кайдани доктрин, догм, стереотипів, суєсловія і лицемірства, у які закуто волелюбний дух нації. І в такому розумінні цей заклик цілком співзвучний із формулою “свободою не можна тільки користуватися, її повсякчас треба

ченка, виявляють себе справді злими ворогами не лише українського народу, а й самої ідеї свободи людини, свободи народів.

І про це не дають забути як сам Кобзарів “Заповіт”, якому в грудні минає рівно 160 (а нашої народній українській революції — перший рік), так і парламентські вибори, що своєю наростаючою напругою вже тепер викликають враження політичних хурделиць над небезпечкою знову ж таки “двох прірв”. І важливо зауважити, що суть першої з них проникливо розкрив найперший продовжувач революційного подвигу Кобзаря Іван Франко. Зокрема у заключному творі своєї заповідальної тетралогії, що його він написав у формі відкритого листа до молоді рівно сто років тому, на самому початку першої російської революції. Передрікаючи в ньому неминучий “упадок абсолютизму”, монархії, одноосібної влади царя, імператора, він водночас привертав увагу до наступника, що прийде на зміну тому абсолютизму із його трьома доктринами — “православ’є, самодержав’є, обрусеніє”. “Сей наступник, — писав Франко, — не який-небудь сфінкс із закритим лицем. Він давно відомий і виразно зазначив свою фізіономію вже в дотеперішній Росії”. Коротше кажучи, це буде все той же доктринерський за своєю природою російський лібералізм, який, упадкувавши із царської тріади лише ще дві останні доктрини, тобто “ідею нероздільності і єдності Росії, непорушності російського великодержавного становища”, не пощадить заради їхнього втілення ні націй, ні конкретних живих людей, продовжуючи ту ж “політику руйнування, визискування та оглуплення окраїн для “добра” центра”... І цей лібералізм функціонує й нині не лише за межами уже нібито незалежної України, у

погорджувати ним як дрібним і ретроградним, або ломити його, як незгідне з однопільним характером Росії”. І найяскравішим підтвердженням цього є нинішні наростаючі атаки імпер-інтершовінізму на державність української мови при фактичному витісненні її з українського інформаційного простору.

Про представника “другої прірви”, якого ми нині бачимо в образі “крутого бізнесмена”, “нового українця”, “нового русско-го”, І. Франку не довелося говорити. Бо та, перша, російська революція, з огляду на початок якої він писав свого листа, була російським царизмом роздавлена, а її продовження, уже по смерті Каменярка, друга революція, зазнала поразки внаслідок збройного контрреволюційного перевороту, вчиненого найкрутішим за всіх крутих політиків російським більшовизмом. Кинувши народові популістське гасло “фабрики, заводи — робітникам, земля — селянам, хліб — голодним”, розправившись найперше зі своїми союзниками по перевороту — есерами, він утвердив на 1/6 земної кулі таку систему, на адресу якої І. Франко чітко висловився ще до свого “заповіту”: “народна держава” у разі її утвердження на марксистсько-енгельсівських засадах “сталась би величезною народною тюрмою... А де немає росту, розвитку, боротьби і конкуренції у сфері ідеалів, там і продукція попадає в китайський застії”. І далі: “Все, що йде поза рамки нації, се або фарисейство людей, що інтернаціональними ідеалами раді би прикрити свої змагання до панування одної нації над другою, або хворобливий сентименталізм фантастів, що раді би широкими “вселюдськими” фразами прикрити своє духовне відчуження від рідної нації...”

Отакий він і є — представник другої “прірви” — скоробагачко-прихвизатор, олігарх, новоявлений нащадок “чумакого” початку ХХІ століття. Якому “без надобності” не тільки Котляревський як уславлений зачинатель нового українського письменства, а й сама Україна з її державною незалежністю і державністю української мови. Цей новоявлений “герой нашого часу”, нерідко вчорашній інтерідеолог вчорашньої компартократії, виявивши майстерність проходження “між крапельок” у час розвалу “великого и могучего”, перш за все дбає про свій нажитий на народному зuboжінні капітал. Тому він охоче приміряє теперішню доктрину глобалізації до своєї заповітної мрії — якщо не створення власної бізнесімперії, необмеженої будь-якими кордонами, то принаймні такого убезпечення власного, родинного, кланового капіталу, якому б не загрозувала будь-яка реприватизація, а тим більше та експропріація, яка була здійснена більшовизмом під бадьорі заклики — “кто был ничем, тот станет всем”.

Тож маючи таких представників двох ненаситних “прірв”, чи можна дивуватися, що, як твердять учені-медики, зокрема ж таки, Російської Федерації, народи не лише Росії, а й пострадянського простору спіткало незнане досі лихо скорочення тривалості життя і такого зростання смертності, яке належить класифікувати лише як “надсмертність”. При цьому основна його причина вбачається, звичайно, у погіршенні, але не стільки економічного, скільки емоційного стану суспільства, зумовленого ескалацією, прогресуючим наростанням гнівливості, ворожості, цинізму, озлобленості. І зрозуміло, що цей “букет” — не виключне породження нашого часу. Його коріння — у глибині віків. Зокрема й віків нашої історії. І як тут не згадати давньоіндійського вислову: “Плід перемоги — ненависть, доля переможеного — печаль. Спокійний і щасливий той, хто відмовився і від перемог, і від поразок”. Разом із тим маємо дякувати Богів, що на цьому нашому тернистому шляху, з’являлися високодостойні Люди, які глибоко вірили в непереможну місію любові до рідної землі та любові до ближнього. Адже вони, згораючи у протистоянні зі злом, переймаючи ту віру від попередників, передавали її своїм наступникам як Священний Заповіт, що узагальнює досвід особистий, національний, загальнолюдський. Таким, зрештою, став і “заповіт” І. Франка (написаний через 60 років після Шевченкового “Поховайте та вставайте”), що в поетично-філософській поемі “Мойсей”, лірико-романтичний прози оповідань “Під оборогом” і “Сойчине крило” та публіцистичному зверненні “Одвертий лист до галицько-української молоді”, поєднавши біблійні мотиви з конкретикою сучасності, кликав нові покоління борців за національне визволення змобілізувати всі свої сили, твердо стоячи на тім, на чому стояв сам, посилаючись на чеського поета:

У зорях небесних великий
закон
Написаний золотолитий,
Закон над законами: свій рідний
край
Над все ти повинен любити.

• **Віктор КОСЯЧЕНКО**,
доцент, кандидат філологічних наук, заслужений працівник освіти України

ОГНІ

Які огні
В височині!
Свій зір туди зведи!
Вони зрідні
Тобі й мені...
Поглянь туди, туди!

Там тьми світів
Пливуть з віків,
Нам зорячи вночі.
Ти чуєш спів
Зірок-огнів?
Не шепочи... мовчи...

Микола ВОРОНИЙ

* * *

Як тихо на землі! Як тихо
і як нестерпно — без небес.
Пантрує нас за лихом лихо,
щоб і не вмер, і не воскрес.
Ця Богом послана Голгота
веде у паділ, не до зір.
І тінь блукає потаймир,
щовбами сновигає потай.
Пощо, недоле осоружна,
оця протрація покор?
Ця дума, як стріла, натужна,
оцих волян охриплий хор?
Та мури, мов із мертвих всталі,
похмуро мовили — чекай,
ще обрядіє із печалі
твій обоюдожальний край.

Василь СТУС

ВІЧНІСТЬ

Закрийте розумну книгу —
Для неї немає ще дня.
Несе наші дні, мов кригу,
Усе навмання, навмання.

Вічність із нами, близько.
Вічність проста і ясна:
Ночі чорна коліска
Гойдається біля вікна.

І на столі годинник,
Що спинився давно-давно.
Пощо рахувати години
Усе про одно й про одно?

Що в тій колісці? Може,
Може, росте дитя?..
Щільно, як щільно, Боже,
Ти запнув накриття!

Леонід ПОЛТАВА

* * *

Продихають легкі вуста письма
пророчу шпарку в мерзлому сторіччі —
і ти побачиш:
новорічні свічі
запалює двотисячна зима —
їх двадцять і одна, —
а за столи
сідають друзі, піснею обвиті,
усі — живі,
і світ живий,
бо в світі
вони не виживали, а жили.
Затим побачиш:
на моїм плечі
дрімаєш ти під ранок, —
а крізь глицю
вдивляється тривожно в наші лица
зіниця тридцять першої свічі.

Ігор РИМАРУК

Фото О. Цешури

НА ПОРООЗІ РАДОСТІ

І звідки взятися тій радості, коли немає
свята на душі? Коли перебираєш дні й не бачиш
просвітку й великої мети? Та що мети —
себе не бачиш у цьому мільйонноголосому
хорі. А найгірше, коли й хору не чуєш: лише
гавкіт у вольтері...

Виходжу з роботи просто на Хрещатик.
Вітрини виблискують святковими написами,
іграшками, бутафорними подарунками. Всі
готуються до Нового року й наперед радіють
— наче після святкування не настануть такі
самі дні. Та бачили ж уже, й не раз...

На поснулі дерева понавішували святкові
гірлянди. В сутінках самих дерев не видно, і вогни
ки видаються чудернацькими фігурами, завмерлими
в повітрі. А підійдеш ближче — такі безглузді
вони на голому гіллі, ніякої таємниці...

Штовхаю скляні двері метро, і раптом...
повертаю назад. Не хочеться під землю. Переходжу
вулицю, сідаю на автобус і їду вгору по Грушевського
— до Лаври.

...Вступаю в засніжену обитель — і світ по той бік
воріт одразу гасне. У храмах світиться, через вікна
видно ікони, а людей наче й немає — так тихо. Хіба
ледве чутно пройде чернець, гляне на тебе — й одразу
викреслить із поля зору.

На оглядовому майданчику за майстернями
художників — теж нікого. Із темряви ледве вгадується
Дніпро, і не відрізниш, де ще Дніпро, а де вже небо.
Відчуваєш тільки простір і глибокий спокій. Земля
увібрала тепло, вкуталась і заснула.

Земля заснула, і стиха стало сходити небо.
Дерева здійняли руки і ловили мерехтливий сніг,
і мовби дякували. Сніг злегка, поволі вимальовував
їхні контури, і вони все чіткіше проступали в темряві.
А разом із ними — і мій силует.

...Сідати в автобус не хотілося, і я йшла пішки
до "Арсенальної", потім — униз по Грушевського до
Хрещатика, потім через весь Хрещатик... Отак ішла б і
йшла по вогнистому Києву, вбираючи нестримне
передчуття свята, і радості, і нових перемін. Це ж так
усі казки починаються: нема ні щастя, ні надії, і раптом...
Ну що ж, початок уже є, а "раптом" —десь от-от, за рогом.
У Новому році.

•

Марія ЛИТВИН

* * *

Чим повіншуєш мене
в цей ранок Різдвяний?
Мороз на волосі твоїм
співає так тонко,
зривається хмаркою з вуст
біле ягнятко,
теленкає дзвоник його
перед нашим порогом.
Відчиняється двері —
ввійдуть три царі
до господи
і сядуть край столу,
край чистого білого поля,
і зійде під обрусом
яра пшениця,
і зійде
з престолу до столу
Свята наша баба Докія.
Що перший — Микола,
кладе калачі аж по груди:
— Мой, жінко, —
гукає до баби, —
чи ти мене видиш?
— Та виджу тебе, чоловіче.

— Бодай аби нарік
Не вздрілась уже,
не побачила
за калачами.
Що другий — то Юрій,
Юрась
тонкий, наче свічка
з веселого воску життя,
з пахучої перги,
сміється —
згорає...
і з вії,
мов з кульбаб кучерявих,
метеликів двох —
махаонів шовкових зганяє.
Що третій — Остап,
коло нього коник
з вербини
копитами креше —
чує далеку дорогу...
Хлопчина здіймає з чола
самоцвітну корону —
мрії незбутній вінець —
і мені простягає...

Софія МАЙДАНСЬКА

* * *

Заболіло мені.
Забіліло мені.
В білі шати святкові вбираюсь.
Повертаюся до тебе на білім коні.
Як з війни переможець, вертаюся.

Ой, на білім коні серед білого дня!
В білім світі пуги не питаюся.
Серед білих заметів ховаю коня.
По коліна в снігах повертаюся.

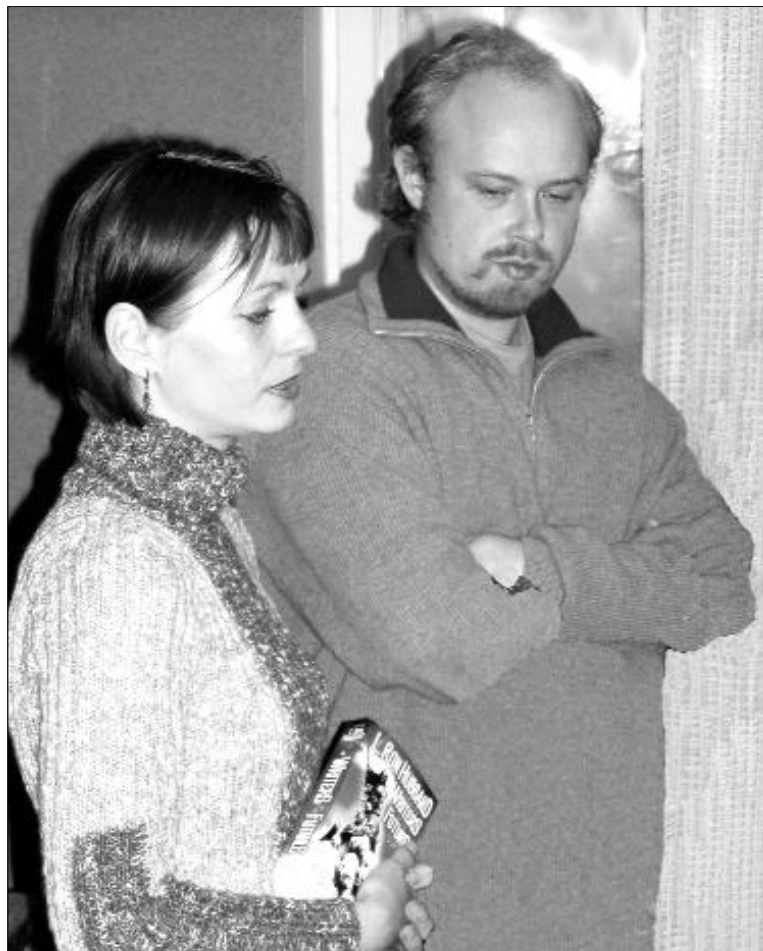
Білим снігом заносить глибокі сліди.
Повертаюся — землі не торкаюся.
Знаю, в тебе нема ні трави, ні води.
Кінь цього ще не знає...
Не каюся.

Білим полем, як болем,
так важко іти!
Бачить Бог, недаремно караюся.
Білим полум'ям наші взяли мости.
Я ж до тебе по них повертаюся.

Анатолій КИЧИНСЬКИЙ

МИСТЕЦТВО І КОРДОНИ: УЯВНІ І РЕАЛЬНІ

— Яким чином Ви втратили на цей знаменитий конкурс?

Ольга Мадяр: Конкурс і справді в усьому світі має солідне реноме. Але в Україні про нього нічого не відомо. Лише завдяки Інтернетові я знайшла англійською інформацію. Згідно з умовами, відіслала три чорно-білі графічні роботи, успішно пройшла півфінал, тоді мені надіслали оповідання англійською одного з переможців-письменників, я намалувала ілюстрацію і відіслала поштою. І раптом приходить повідомлення, що я стала фіналісткою-переможцем і мене запрошено на тиждень в Америку на почесну церемонію нагородження, а також на тижневий семінар — тобто на розкіш спілкування. Зазвичай церемонія нагородження відбувається в Лос-Анджелесі — у Голлівуді, але цього разу американці вирішили зробити ще крутіше — церемонія нагородження проводилася у тільки-но створеному музеї фантастики в Сіетлі. Але ми туди не потрапили!

— Чому?

— Американське консульство не дозволило. Там вирішили, що ми з Олексієм Парамоновим потенційні емігранти. Саме з таким формулюванням нам видали довідку. Ні клопотання американців-організаторів, ні клопотання Міністерства культури України не допомогли.

Коли я йшла в американське консульство на співбесіду-інтерв'ю, уже знала, що неодруженому Олексію Парамонову відмовили. Я дуже ретельно підготувалася: взяла свідоцтво про одруження, свідоцтво про народження дитини, довідку про доходи мого чоловіка-відеоінженера, який за нашими мірками непогано заробляє, довідку про те, що я власнича земельної ділянки, що в мене одинока мама тощо. Але нічого не допомогло.

Усі призи ми отримали поштою. Їх, до речі, нам довго не видавали, бо трапилась якась бюрократична плутанина.

Запрошення, на щастя, залишається дійсним. Може, наступного року пощастить поїхати.

— Олексію, а як Ви сприйняли такий похмурий поворот долі?

Олексій Парамонов: Вийшов із консульства і викинув ту довідку. Я цим особливо не переймався, бо

вважаю, що перемога у будь-якому конкурсі не є трампліном, з якого одразу стрибнеш до зірок, усе в сучасному світі відбувається поступово, діють закони арт-бізнесу, в який дуже важко пробитися завдяки якійсь одній акції. Це не повинно засмучувати художника, треба просто працювати, постійно себе утверджувати, робити багато виставок. Шкодує лише за тим, що не зміг подивитися іншу країну.

— А щось у Вашому статусі змінилося після того, як Ви стали переможцем? Україна Вас пригорнула?

О. П.: Розумієте, ходити і кричати, що я виграв конкурс Рона Хаббарда і на цій підставі вимагати якісь солідні замовлення — не етично. Головне, що мої картини подобаються у нас і що їх зрозуміли на Заході.

— Чому Ви обрали фантастичний напрямок?

О. П.: Узагалі-то мій напрям можна назвати символізмом, ще я називаю його соцреалізмом, тобто, соціальним реалізмом. Хоча, звичайно, це жарт. Я не прив'язаний ні до яких "ізмів" і показую в своїх картинах те життя, яке бачу. Зупинятися тільки на фантастиці я, зрозуміло, не збираюся.

Як казав Бальзак, художник повинен розмірковувати з пензлем у руках. Я не можу стверджувати, що обрав фантастику чи символізм, то-

Ольга Мадяр "Острів Сіам"

А чи знаєте Ви, шановний читачу, що і серед художників є свої "оскароносці"? Тобто існує вельми престижний міжнародний конкурс Рона Хаббарда в Америці, перемога в якому прирівнюється до кінематографічного "Оскара". І от нещодавно відбулася сенсація — на останньому конкурсі (переможці, до речі, визначаються анонімно) серед дванадцяти лауреатів виявилися троє молодих українців — кияни Ольга МАДЯР, Олексій ПАРАМОНОВ і полтавець Юрій БОБРИКОВ.

Із першими двома у нас відбулася бесіда. Але спочатку — кілька слів про сам конкурс, що називається "Письменники майбутнього" й "Ілюстратори майбутнього". Хаббард, будучи найпопулярнішим фантастом (автором, до речі, "Діанетики"), знав, як складно письменнику-початківцю пробитися, тому заснував цей конкурс саме для того, аби допомогти молодим авторам. Він також розумів, що не менш складно художникам-ілюстраторам. Тому й з'явився конкурс-тандем, де письменник і художник ідуть пліч-о-пліч.

Судді на цьому конкурсі — виключно світові зірки, живі легенди. Із художників: Боб Еггтон і Френк Фразетта. З письменників — Фредерик Пол, Енн Маккефрі, Хол Клемент, Роберт Сильверберг, їх заслужено вважають класиками світової фантастики.

Конкурс Рона Хаббарда — це грошові призи, безоплатний проїзд і проживання, екскурсії, майстер-класи. А ще — церемонія нагородження, телебачення, преса, голлівудські кіно-й музичні зірки, у фіналі реально можна познайомитися з Шерон Стоун, Томом Крузом, Джоном Траволтою, Чіком Коріа...

Але всього цього наші лауреати не побачили, бо їх до Америки не пустили. Однак усе по порядку.

му що це модно і продається. Я маю те, що мені подобається. І не люблю, коли на виставках художники декларують промови-концепції. Рембрандт або Репін ніколи не проголошували якихось концепцій, а ту маячню, яку казав Сальвадор Далі, зараз ніхто не згадує, пам'ятають тільки його картини.

— Пані Олю, а чому Ви взяли участь у конкурсі саме наукової фантастики?

О. М.: Якби я знала загалом, які є міжнародні конкурси, то і в них узяла б участь. Але річ у тім, що в Україні це майже секретна інформація. Про інші конкурси я просто не знаю. Хоча, певно, Міністерство культури повинно таку інформацію відслідковувати й оприлюднювати, аби піднімати вітчизняними талантами реноме країни.

Як професіонал-ілюстратор, я маю вміти малювати все, наприклад, проілюструвати казку, підручник математики або телефонний довідник...

Мені здається, що на початку ХХ століття говорити про стилі і напрями було доцільно, а в ХХІ столітті це втратило сенс, зараз не існує навіть моди в одязі, є певний дизайнер, що уособлює певний напрямок. Тобто очевидна персоналіфікація.

О. П.: У принципі це питання не художника, це питання глядача, а взагалі, це — питання часу. Художник не повинен замислюватися про стиль, він повинен просто малювати.

О. М.: Відсилаючи роботи на конкурс, я навіть не думала, що їх визнають як фантастичні. Але так сталося.

— Хоч що б там казали, але Ваші твори фантастичні, містичні, є в них певна магія...

О. П.: Головне, щоб у них не

Олексій Парамонов "Ходіння по водах"

було штучності, висмоктаності з пальця. Східний мислитель Ошо висловився: "Люди здатні аплодувати феєрверку, а не сходу сонця".

Щодо магії і підсвідомості, то цю тему дуже розкручував згадуваний мною Далі. Але мені здається, що він обманював не стільки себе, скільки глядача. Це все були рекламні ходи. У багатьох його картинах є настрій, їх цікаво розглядати, але іноді не зрозуміло, що він хотів сказати. Коли його запитували, Далі відповідав, що то його підсвідомість малювала, він сам не знає, що це таке. Я ж у мої картини закладаю певні ідеї і мені важливо, щоб вони були зрозумілі людям: українцям, іноземцям, освіченим і не дуже, білим, чорним, жовтим... Головне, щоб люди мене розуміли, і разом із цим не хочу опускатися до рівня плаката.

До речі, я своїх картин не моделюю і не конструюю. Зазвичай приходить якась ідея в готовому вигляді, залишається тільки перенести на полотно.

О. М.: У мене, певно, все відбувається навпаки. Я йду від асоціації: від почуття фрази, від музики... Якось я почула слова "острів Каліпсо", асоціацію, що виникла, виклала на акварельний папір, зробила роботу. Тобто я починаю інтуїтивно малювати сама не знаю що. І потім раптом виходить щось цілісне. Я ніколи не тримаю всієї картинки в голові одразу, я так не бачу.

— Чи повинен сучасний молодий художник бути також шоуменом, менеджером, аби просувати свою творчість в умовах України, де митець, як правило, не може собі дозволити власного агента?

О. П.: Мені здається, це треба робити, але щоб шоу-бізнес не виходив на перший план, тобто, коли

наріжним каменем стає розкрутка, а не робота.

О. М.: На жаль, сучасна дійсність вимагає цього, але не всім талановитим людям дано бути шоуменами і продюсерами. Щасливчики вибиваються в перші ряди.

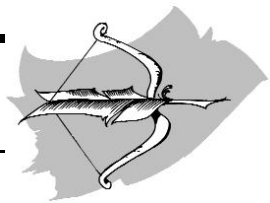
У будь-якому разі вважаю, що в сучасній Україні вкрай потрібно більше приділяти уваги художникам. У нас дуже сильна образотворча школа світового рівня. А спонсорують, як правило, співаків і спортсменів.

О. П.: А я вважаю, що художникам не треба приділяти ніякої уваги, особливо з боку держави. Бо якщо розпочнуться якісь державні програми, потечуть якісь кошти, то ми знову повернемося до Спілки художників, до закупівельних фондів і до блату.

Наші люди люблять мистецтво і хоч живуть не дуже добре, але витрачають гроші на картини. Як-що вся Україна буде жити краще, а люди, відповідно, заможніше, то це й буде підтримка для художників. Люди не дурні, вони розуміють, де картина зроблена з душою, де мистецтво, а де просто піар, кіч і "злоба дня" — аби тільки продати.

О. М.: А я не згодна з тим, що художникам не треба приділяти ніякої уваги. До революції Терещенки брали на повний пансіон талановитих людей, забезпечували полотном, пензлями, фарбами, організовували виставки. І виростили великі художники. А нині що? Я вважаю, що свої повинні любити своїх, і це має бути державною політикою. Так в усіх цивілізованих країнах робиться. Ну, хоча б започаткували нові всеукраїнські конкурси для художників...

• Володимир КОСКІН

«ЯК РОЗБУДИТИ РОЗУМ, ЩО ЗАСНУВ?»

Мабуть, усе це дуже умовно: перехідна доба, втрачене покоління... Зрештою, з таким підходом усе покоління початку двадцятого можна вважати втраченим. Що воно бачило? Голод, війна, смерть... А добу середньовіччя вважати перехідною... Таким собі мракобіссям, затемненням розуму перед мажорним ренесансом. "Кожен час треба оцінювати за ознаками, які для нього характерні. Не прикладаючи готових формул..." Важко не погодитися з Євгеном Сверстюком. Попри все бринить сумнів... Чи змінилася, при всіх яскравих ознаках еволюції, людська натура? У когось, мабуть, уже готова відповідь у кишені. Не кваптеся... Принаймні метафорика Франциска Гойї за кілька століть не застаріла. Ті ж потворні лиця... Особисто для мене питання залишиться риторичним. Але в той чи інший спосіб на нього відповідатимуть інші...

Якщо не підводить інтуїція, то в досить розмитих рисах "канатохідця" письменника Степана Процюка бринить "туга за патрицієм", героєм... В одній із останніх програм "Альтернатива" на радіо "Свобода" Андрій Охримович із журналістом Вахтангом Кіпіані розвивали тему конформізму та людської гідності...

ЛІРИЧНА ОПОЗИЦІЯ

Мене завжди цікавили перехідні епохи і люди помежів'я.

Ми живемо в перехідну добу, котра, зрештою, починає набирати нездорових ознак безперервної перехідності. Помежів'я як стабільності. Почекаємо інших часів? Пишучи це речення, я чомусь засміявся...

Натомість людина переходу, особистість, котра сповідує релігію межових станів, екзистенційний екстремал не залежить від часових поясів, прогнозу економічної погоди чи настрою його-небудь кишенькового диктатора.

Хто ж ця людина і як її розпізнати? Чим вона цікава або небезпечна? Чи може прищепити психічний вірус? Як її триумфи і трагедії? Якщо вона громадянин України, то за яку партію голосуватиме на виборах-2006?

Цей тип людини, як і все на світі, також різноколірний. Одразу викреслюємо зі списків переляканих нудних філістерів, усіляких дуполізів та інших дрібнокаліберних добродіїв і добродійок. Також наразі нас не цікавлять заможні люди, тобто хворі чи деграданти. Сьогодні не про них...

Цей тип здатен сказати "так", де інші кажуть "ні". Або — навпаки. Людина межі не переживає за утеплення персонального клозету

й ніжність туалетного паперу для персональної задниці. Її вабить ризик. Вона ненавидить тихе й гидотне болото стагнації. Канатопохідник може стати бомжем або олігархом, але ні тим, ні іншим надовго і всерйоз. Зате він ніколи не буде чиновником чи ревізором. Він може бути дрсирувальником тигра, але ніколи — людини. Людям межі будь-яка дидактика малоцікава, хіба що задля краси експерименту.

Прихильник згущення життєвого простору незрідка шокує вузькоголобого мішанина духу. Канатоходці життям можуть часто помилитися і чесно змінювати власні переконання, поневаживши заскорузлості і стереотип. Вони, як правило, є важкими для співжиття із найближчими, а іноді — й нестерпними. Їх люблять і ненавидять. Переважно їх люблять чи принаймні толерують такі ж

КАНАТОХОДЦІ

канатоходці, яких на білому світі не так уже й мало. Переважно їх ненавидять "добропорядні" і "високоморальні". Ці добродії готові їх нищити, поневажувати пересудами і дрібненьким глумом, бо життя канатоходця — виклик малоцікавому міщанському тлінню.

Їх звинувачують у розкладанні моралі (що ж то за мораль така, котру можна розкласти?) і соціальній окремішності (ну, мо, пригляньмося уважніше до збірного, громадського, загального, — чи не знайдемо там, поруч із квітами, куп лайна?...). У викличній поведінці й епатажній зовнішності (не думаючи про те, що бути серед чорних ворон білою є і щастям, і тягарем). У вар'ястві й непостійності (хоча немає більш непослідовних, окрім питань процвітання власної кишені, як "пристойнозакроєні"). У якихось зрадах і непристойностях (не плутаймо зі зрадою Батьківщини, адже людині параграфа легко піднайти між звинувачень для людини індивідуальної правди).

Звісно, канатоходці — не гімназисти-відмінники. Іноді вони на-

Ф. Гойя. СОН РОЗУМУ

Уява без розуму породжує неймовірних чудовиськ, але у поєднанні з розумом уява стає матір'ю мистецтв і джерелом створення чудес.

Коли людина не прислухається до голосу розуму, народжуються привиди

правду здатні на гидотні вчинки, бо ще ніхто й ніде не зміг ліквідувати інший бік медалі. Але в їхньому житті немає місця для підлоти. Деколи вони, прагнучи лише творити, руйнують. Проте навіть у своїй деструктивній одержимості канатоходці залишаються внутрішньо чесним. Іноді вони, переповнені по вінця власною травматичною дитячістю і безхитрисним егоцентризмом, є однокимими та відразливими. Що ж, пробачмо дорослій дитині її невротичну інфантильність...

Завдяки канатоходцям існує мистецтво, екстремальні види спорту, драматичні та запаморочливі історії кохання і всілякі інші книги рекордів Гіннесса. "Канатників" переважно цікавить не слава (з її аплодисментами, порожнечою і правильною поведінкою об'єкта кумирства), а повноцінне проживання кожної години чи року. Ці акробати й експериментатори кохаються у маргінальному. Нетиповому. Півзбутому. Екцентричному. Такому, як вони.

Енергія канатоходців величезна. Припускаю, що у їхніх нутрощах завбачливо заховані творцем декілька креативних моторчиків.

Ви, безперечно, знаєте таких людей. Спілкувалися з ними, любите або ненавидите їх. А ви самі... Можливо, і ви — канатоходець?...

•

Степан ПРОЦЮК

АЛЬТЕРНАТИВА

ПОЗИЦІЯ, ПОТОЧЕНА ШАШЕЛЕМ...

ВАХТАНГ КІПІАНІ ПРО КОНФОРМІЗМ ТА НОНКОНФОРМІЗМ

— Як будь-якій деревині властиво гнутися, так і людина під життєвими обставинами згинається. Тим часом герої — це також люди... Але від інших вони відрізняються тим, що не бажають підлаштовуватися під оточуючий світ. Інші ж — просто живуть. Їхній конформізм і є тим основним суспільним матеріалом, котрий нездатний чинити опір, взяти зброю чи сказати "ні", коли це необхідно...

— **Майдан — це вибух нонконформізму?**

— Безумовно, то був вибух громадянської зрілості, вибух національного патріотизму. То був хепенінг. Треба розуміти, що дуже велика частина людей приходила потусуватися, послухати музику, покричати... І нарешті — це була сміливість без загрози. Я чудово розумів, що якби тільки міфічні танки чи омонівці справді були десь поблизу, то третина народу зникла б одразу. А ще третина б утекла, зачувши цього танка ще на розі Грушевського...

— **А цей "парад планет" на "5 каналі", коли журналісти почали сходитися з покаєльними обличчями...**

— Журналісти підтримували Майдан. Тому що так далі жити, як за часів Кучми, було неможливо. Якби не брутальний тиск із боку влади, то, безумовно, не було б і щирого бажання перемоги Ющенка...

— **Чи таким уже щирим було це бажання... Чи не було це варіантом конформізму?**

— Думаю, про людей із "1+1" не треба говорити, що вони пішли із-за кон'юнктури. Хоча, зрештою, і не через цензуру. А через зраду і неможливість у своєму колективі відстояти певні принципи. Насамперед принцип редакційної політики і принцип поведінки в колективі. Мається на увазі, коли люди домовляються про "одне", а через дві години, після розмови з кимось із менеджерів чи керівників, частина уже задкує: "Ну, давайте відкладемо наші плани..." Завтра вони взагалі можуть змінити своє рішення. У мене був вражаючий момент розчарування, коли я збирав підписи під внутрішнім листом до менеджерів. Це був жорсткий текст. Там йшлося про те, що коли нас брали на роботу, то ніхто не обмовився про злочинні накази Банкової і примус їх виконувати. Майже всі журналісти ТСН підписали. А через деякий час окремі люди почали тихенько підходити: "Давай ми знімемо свій підпис..." Незабаром зрозумів, що кількість людей, яка вимагає зняти свій підпис, серйозно зашкалює... Із ними, звичайно, провели роз'яснювальну роботу. Пам'ятаю, сказав: "Історія — наука точна. Фактом є те, що ви ці підписи поставили, але й не менш безперечним фактом є неможливість опублікування та оприлюднення цього листа. Коли половина прізвищ уже замальована маркером, мені буде незручно перед тими, хто поставив підписи і готовий відстоювати свою професію та право на гідність. Тож нехай цей лист залишиться фактом історії у мене в архіві. Може, його колись доведеться надрукувати з поясненнями. Але наразі все: історія про спротив і нонконформізм в одному ко-

лективі закривається. Не маємо права виходити до суспільства з позицією, яка поточена шашелем..."

— **Програма "Подвійний доказ" існувала при режимі Кучми. Але перемогли "помаранчеві", і твоя програма наказала довго жити...**

— Ми працювали в тому суспільстві, де були свої правила гри і, очевидно, ми їх дотримувалися... Але ці правила ми склали разом із керівництвом каналу і домовилися, що програма "Подвійний доказ" буде про українську історію. Мабуть, ці п'ять місяців до виборів були актом конформізму... Тому що ми погодилися на угоду з менеджерами: робити програму не про сучасний нерв, а про минуле. Але я переконаний: для розумного глядача вони були сучасними. Тому що в той час, коли ми говорили про Кінгір, про громадянський спротив і про те, як люди були розчавлені танками, уже був Майдан. Кожен українець розумів, про кого йдеться і хто може бути розчавлений танками. І коли ми говорили про вбивство Бандери, люди також розуміли підтекст. Якщо політичний лідер не здається, його знищують. Обличчя Ющенка було найкращим доказом. У принципі, наш вихід в ефір був своєрідним актом конформізму. Бо нонконформіст повинен був кинути заяву на стіл і піти на "5 канал". Я цього не зробив.

— **Але потрібна інформація все одно доходила до людей... У цілому програма була чесна... Тепер проєкт згорнуто і тебе немає на цьому каналі... Чому?**

— Я хочу працювати в організації зі зрозумілими правилами. Тобто ми про них маємо домовлятися. Коли я не розумію, чого від мене вимагають, і не розумію, чому готові програми не йдуть в ефір, і чому люди, які є "руконеподавцями", вібрують в ефірі, то вимагаю пояснень... Я працював на каналі заради глядача. І знав: якщо ми робимо передачу про Беслан, мільйони людей вмикають свої телевізори. Зрозуміло, що ми не відкривали жодних секретів, зате привідкривали щось для людей, які живуть у звичайному обивателському світі й не відчували, що поруч існують спецслужби, зрада, дурні. Ці дурні спокійно можуть вистрелити з танків у школу... І коли менеджер каже, що це не цікаво, то я взагалі відмовляюся вірити у цікавість тем...

— **Відповідальність за слово в журналістській професії... Твій варіант...**

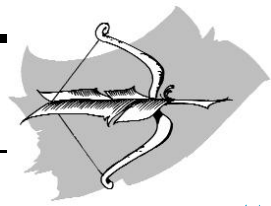
— Ми робимо продукт, який впливає на суспільство. Навіть на одну людину. Тому я, навіть пишучи колонку в газету, думаю про те, "как это слово отзовется". Програхову наслідки цієї публікації. Це не означає, що я маю бути обережнішим. Я маю бути більш точним. Якщо я збершу "тут і зараз", то це відгукується потім, навіть через багато років...

— **Ми "з'їхали" до етичних тем, і мені згадалося слово "телеклерство". Ти можеш навести якісь яскраві приклади телеклерства?**

— Це люди, які хочуть бути в телевізорі, хочуть заробляти десятки тисяч доларів і хочуть епатувати. От коли ці три компоненти збігаються, ми маємо класичного телеклера. Зокрема наш колишній співвітчизник Сергій Доренко. Він "мочив" Лужкова, Примакова і кого завгодно... Тих, на кого вказував Березовський. Усі розуміли, що він працює заради грошей і слави. Можливо, він навіть щиро ненавидів Лужкова. А можливо, навіював це почуття, коли в чергове відкривав свою чекову книжку...

•

Андрій ОХРИМОВИЧ

МОРАЛЬНИЙ АВТОРИТЕТ

Нещодавно ми розпрощалися із ХХ століттям. Мабуть, найжорстокішою добою в історії людства. Із чим ідемо в новий вік і нове тисячоліття? Кажуть, тільки людині властива історична пам'ять... Чи навчила нас чогось історія? Про все це в розмові з філософом, релігієзнавцем, редактором часопису "Наша віра" Євгеном СВЕРСТЮКОМ.

— Кожний час треба характеризувати за ознаками, які для нього характерні. Оцінювати, не прикладаючи готових формул. Про ХХ століття дуже добре сказав англійський філософ Роберт Конквест у книзі "Роздуми над сплюндрованим сторіччям". Автор дуже інформований та ерудований. Я би радий її прочитати людям, які замислюються над цими питаннями. Вона вийшла українською мовою у видавництві "Основи". Історія культури так склалася, що найбільш високі уми працювали майже в одному напрямку: вони підіймалися духовно. Не будучи однодумцями, переймали традицію спадкоємності. Відлік можемо почати від античності. І зовсім не випадково християнство акцентувало Платона, Аристотеля, Сократа...

ХХ століття було деструктивним. Сторіччя відчаю та втрати віри. Час ідеології. Зате з'явилися різного роду авантюристи. Вони легко кинули в розмін найбільш цінності, на яких тримається людина. Кинули цинічно, не замислюючись, що з цього вийде. Вони не працювали над тим, щоб зміцнити, укріпити людину. Їхня мета — використати людські слабкості.

— **Масте на увазі ідеологічних вождів?**

— Так, насамперед їх. І до таких пророків великої руйни, як Ніцше, ставлюся з великою обережністю: філософ був проти, щоб його книжки використовували, як керівництво до дії... Про злочин Маркса годі й говорити. В основі його Маніфесту лежить абсолютно деструктивне начало. Тобто попередню філософію, яка пояснювала світ, змінила філософія руйнації ("Як змінювався світ").

— **Чому це вчення стало таким спокусливим для людей? Чому вони так повірили, так віддалися тій "червоній чумі ХХ століття"?**

— Чому... Не думаю, що це просте питання. Було б надто спрощено вважати, що цьому сприяв лише меркантильний чинник. Напевно людей заманили мрією про матеріальне благо, якого не могла дати релігія. Загалом це вчення потрапило в момент великої духовної озлобленості, моральної кризи й занепаду. Люди не мали достатньо сил, щоб його зважити і відкинути. Тому найпліднішим розсадником деструкції стала духовно ослаблена Росія...

— **Росія, котра, попри все, вважає себе найбільш духовною країною, з найбільш чистим і душевним народом, котрий почергово виставляє лівніські та православні гасла...**

— Бачите, ця країна тому і виставляє православні гасла, що неспокійно себе почуває. Вона непевна себе, і тому галасує. Це мені нагадує відому доповідь Сталіна

КОЖЕН ОДВАЖНИЙ КРОК ОЦІНЮЄТЬСЯ...

після війни. Окреслюючи найслабші сторони своєї системи, він доводив, що саме завдяки їм СРСР переміг.

— **Ми говорили про кризу ХХ століття... А чи зробило висновки ХХІ століття? Чи є тенденція до аналізу, обмірковування?**

— Люди твердо знають, що історія нічого не вчить, але все одно вимагають, щоб вона їх учила і подавала висновки. Те, що ми зараз маємо у ХХІ столітті, — не результат умовиводів. Великі зміни відбуваються поза нашою свідомістю. Ці зміни очевидні, але їх не завжди розуміють. Наприклад, ми думали, що Чорнобиль — просто наша національна катастрофа. Тим часом саме він дав світові сигнал до демонтажу старої системи. Чорнобиль започаткував зміни у Кремлі. Практично після цього вибуху стало зрозуміло, що нагромадження атомної зброї — безглуздя, і потрібен демонтаж усієї, так званої, воєнної доктрини. Це приклад, коли велике нещастя дало світові імпульс. Ніхто не думав, що ця система так швидко впаде...

— **Було відчуття, що вона вічна...**

— З'явилися різні публікації... У деяких ставилося питання "Чи проіснує СРСР до 1984 року"... І в Орвела був роман на цю тему... Але все одно вважалося, що це просто гра з драконом, а не вгадування дати. І ніхто не сподівався, що система впаде сама. Дуже боялися, що те величезне нагромадження зброї піде в хід. Боялися Росію — країну, яка визнає силу і тільки силу. І раптом виявилось, що слабенький дисидентський рух викликав "гласність", розхитав імперію. Рух, який ставив в основу права людини і свободу слова. Але цього було достатньо, щоб повалити Берлінську стіну. На наших очах сталося диво. І ми не зрозуміли... Це диво важко було передбачити і ще важче осмислити. Триста років імперія будувала доктрину, основою якої була вічна дружба з Україною. Якби хтось сказав, що в 1991 році Україна майже одностайно проголосує за відокремлення, — абсурд!.. Коли Єльцин дізнався, що готується референдум, він потирав руки від радості. Думав, що тільки підкріпить формулу "навіки разом"... А тепер подивімося, який народ проголосував за незалежність: деморалізований, скалічений, позбавлений інтелігенції. У країні, де людина людини не чує... Це друге диво, яке сталося на наших очах. Ми його недооцінили. Безперечно, тут є рука Провидіння. З тією спадщиною, яку залишило нам ХХ століття, дуже важко щось будувати. У нас виникли партії, які зі спокійною совістю можна

було б назвати партіями негідників. Вони навіть не приховували того. І раптом у тій брудній атмосфері — моральна революція минулого року! Думаю, вона стала великим приголомшенням для всіх. Ми учасники подій, які на зміну насильства утверджують принцип моралі. Незважаючи на великий дефіцит моралі... Український світ іде дорогою великих змін... Дорогою, якої його не вчили...

— **У контексті довготривалих хитань між сходом і заходом, чи реально для України знайти свій окремий шлях розвитку?**

— Хитання між сходом і заходом — дуже природне. Україна — це велике розбурхане море. І ясно, що величезна маса людей хитається туди, куди її схилили століттями. Тобто вона інертно тягнеться до сходу. Разом із тим розум підказує, що на схід дороги немає. Росія — сліпа й інертна сила. Вона навіть не знає, що з нею трапилось. Власне, сьогодні ми маємо справу з інтелектуально і морально збанкрутою країною. Вона не може піднятися до самоусвідомлення. Не кажучи вже про покайняння та самоочищення.

Ще одне з великих чудес, яке сталося, — це утвердження українського імені в світі. Ми навіть не уявляємо, до якої міри воно було спалплене. Сприяли повії, які поїхали на захід, і повії, які очолили український уряд. Важко собі уявити більших моральних банкрутів, ніж перші два президенти — Кравчук і Кучма. Велике посміховисько і ганьба. І разом із тим усе це якось раптом упало, і світ почав доброзичливо дивитися в наш бік. Раніше знали тільки декілька українських імен. Наші поети-мученики були гарними іменами, але для світу не дуже великими...

— **Просто світ про них нічого не знав...**

— Це для мене одне й те саме. Хоча не можна сказати, що світ так нічого не знав. Принаймні реакція на смерть Стуса була на рівні президентів найбільших країн Заходу. На жаль, через слабке інформаційне поле, ми й досі не зробили популярними славні українські імена...

— **У нашій державі дуже популярними є консультанти, експерти, політологи... Але чому така слабка затребуваність у моральних авторитетів?**

— По-перше, що таке "у нашій державі"? Наша держава — це наші державці. Адже якщо говорити про моральні авторитети Кучми чи його колишньому адміністратору, то для них ці слова нікчемні. Якщо ви їм нагадаєте Євангельське положення про силу слабкості, для

них це буде порожнім звуком. Для цього треба бути на певному шаблі морального й інтелектуального розвитку. Нам бракує таких людей. Протягом століть робився відсів і селекція поміж інтелігенції. Щоб не було кому навіть розуміти, хто є авторитет. Маємо спадщину тих часів і не піднялися високо...

— **Попри все церкви чи не в кожному селі...**

— Кількість церков не є показником його морального рівня. Але, думаю, в народі є набагато більше релігійного духу, ніж у церквах. Деякі наші церкви політично заангажовані. Найбільша церква, яка тепер є в Україні, у прямому розумінні слова виникла із союзу з лукавим. 1943 року Сталін і Берія вирішили відновити Московський патріархат. Його розбудували за допомогою НКВД. Тож сьогодні там ті самі кадри, і носять вони під рясами ті самі ордени і пишуться ними. У найкращому становищі Греко-Католицька Церква, бо вона має вишколені на заході священницькі кадри. Їх поповнюють люди, які проходили чернечий послух.

— **Пане Євгене, я сприймаю на віру, що християнство — для сильних духом... Але що Ви можете сказати тим, хто вважає християнство релігією слабких?**

— По-перше, ця концепція з'явилася у період великого духовного занепаду. Її виразником став Ніцше. У математиці є спосіб доведення від супротивного. Зараз ми спостерігаємо у суспільстві цей спосіб. Ми побачили наслідки впровадження релігії "сильних". І в результаті — повну дискредитацію культу сили.

— **Вас не лякає потужність сектантського руху в Україні?**

— Сектантський рух — ознака великої розпорошеності у суспільстві. Православна Церква не виконує своєї місії. І не тільки тому, що вона — поділена. Там бракує позитивного духу й любові, яка б притягувала людей. Панує дух ворожнечі. Передусім поміж єпископату... Цим користуються засновники різноманітних релігійних сект. Україна для них — дуже привабливе поле. В нашому народі вони відчувають більший попит, ніж серед інших націй.

— **Ловці душ...**

— Так, ослаблених душ. І якою мірою вони рятують, нам ще не зовсім зрозуміло, але вони працюють на "поділ". Для народу це дуже шкідливо. Зрештою, маємо успішного "поділу". Є в Шевченка такий вираз "Свої люди як чужі

— ні з ким говорити". У нас немає праці на об'єднання та формотворчість. Немає тієї сили, яка б духовно єднала націю. Занадто багато в людей негативної енергії та обмаль позитивної. Люди не вміють запропонувати один одному гарну книжку чи газету. Зате дуже швидко діляться своїми негативними емоціями про президента, який не зробив їхнього життя кращим. Вони знаходять винних... Цілком зрозуміло, що жодна революція, навіть якщо вона не така "мокра" та "червона", як 1917 року, не зробить людей кращими. Не змінить і не наповнить. Вони будуть завтра ті ж самі, що й учора. Советський режим силою страху притлумлював негативні емоції, тримав у шорах...

— **Бо це ж непорядок...**

— Суспільство тим часом навчилося подвійного стандарту — показувати дулю в кишені. Тепер йому дозволено показувати дулю назовні. І цей негатив оформився в цілі партії. Є партія негідників, є партія тих, що скавчать, є партія тих, що плюються. Ми спостерігаємо об'єднання різних форм душевнохворих людей.

— **Тобто, знову можемо повторити, що історія нічого не вчить... Коли ж цим негідним утворенням прийде край?**

— Думаю, що в подібній формі сортується зіпсутий людський матеріал. Ці партії з'являлися уже багато разів і думали, що переможуть. Але терпіли поразку... Знають, позитив є.

— **Попередньо Ви казали, що будь-яка революція не дає поштової чи заряду для очищення. Тоді звідки його екапати? Це має бути якесь самоусвідомлення, мовчання, мислення... Але як спонукати думати?**

— Це вічне питання... "Фантазіє, ти сило чарівна, що збудувала світ в порожньому просторі..." І далі Леся Українка завершує роздум: "Як навчить байдужих почувати, як розбудити розум, що заснує?" Вічне українське питання... Аби приспати, над тим розумом добре попрацювали... Найважчий тягар лежить на ентузіастах. Між іншим, коли у XIV столітті була епідемія чуми, то здавалося, що ніякої надії немає. Але знайшовся один лікар і пішов лікувати. Із точки зору здорового глузду, — то був нонсенс. Але він почав щось робити... Кожен чесний крок, кожен одважний крок оцінюється. Люди бачать більше, ніж ми собі уявляємо.

● **Уляна ГЛІБЧУК**

За всіх темних часів є такі, що позбавлені спадку, — їм не належить минуле. Та й ближче наступне — не їхнє.

Людам далеко й до ближчого навіть. Але ми через це не вагаймося. Дужче в собі зберігаймо пізнаний образ. Він поміж людей вже стояв, поміж недоли стояв і поміж нічогонезнання стояв, як існуючий, зорі до себе пригнувши з неба безпечно. Ангеле! Це я тобі тут покажу! Хай в зіницях твоїх він піднесеться, врятований вресіті й стрімчастий.

Мури, пілони, сфінкси, аркади, підпори, в занепалих або почужілих оселях — сірий собор.

Райнер МАРІЯ РІЛЬКЕ, із "Дуїнянських елегій"

У КУЛТУРАХ ВР

— *Ваша думка про існуючі проекти закону про мови...*

Фото І. Пилипенко

Лілія Григорович: Нам сьогодні треба писати проекти на підтримку української мови. А з тих, що вже запропоновані, — якщо вони звучать вплив української мови, то, звичайно, за них голосувати не буду.

Степан Хмара: Там дуже багато законопроектів, які намагаються просунути ідею двомовності. Я категорично проти цього. Тому що я був у групі тих, хто доклав максимальних зусиль, аби в нас була 10 стаття Конституції такою, якою вона є, де єдиною державною мовою на всій території України визначається українська. І питання про якісь там двомовності ні під яким приводом не повинно ставитися, бо це суперечить Конституції і нашій національній безпеці. Тому що питання мови — це питання великої політики. Бо тут не йдеться про те, що утискаються права тих, хто не володіє українською мовою: в Україні всі мають можливість оволодіти українською. А той, хто йде на державну службу, повинен володіти державною мовою. Це загальноприйняте правило в цілому світі. Чи можна уявити, що у Франції, в Німеччині, в Америці чи в Іспанії чиновник іде на державну службу і не знає відповідно французької, німецької, англійської чи іспанської мови? Це — абсурд. Там такого не може бути. Це тільки в нас можливе. Це все-таки відбувається з вини вишого державного керівництва, яке мало б робити все, щоб виконувалася 10 стаття Конституції. Знаєте, якби така принципова позиція була, то, я думаю, давно б уже ці провокації і спекуляції на ґрунті мовного питання відійшли в минуле.

Сергій Соболев: Вважаю, що в нас на сьогодні є діючий закон, який не виконаний. Причому невиконаний на 50 %. Нам треба виконувати той закон, який є, фінансувати з бюджету, створювати відповідні умови, і я думаю, що все буде нормально. А те, що зараз відбувається, то це завжди буває перед виборами, коли намагаються розіграти чинник російської мови чи Росії і думають, що так зберуть свої відсотки. Дивіться, до чого компартія докотилася, уже ледь-ледь збирає трішки більше 4 % голосів. Це буде очікувати й на інших авантюристів, які намагаються на

І ПО ВІРІ ВСІМ НАМ ВОЗДАСТЬСЯ

Сприяння розвитку й розширенню обширів функціонування української мови — серед провідних напрямів діяльності ВУТ “Просвіта”. А якщо переглянути “Слово Просвіти” за 2005 рік, то чи не найдражливішою і найчастіше обговорюваною на сторінці “Мова єдина” поставала тема законопроекту лідера СПУ О. Мороза, яким передбачається надати російській мові статусу офіційної.

Тож не випадково ми намагалися з’ясувати, — а що думають із цього приводу народні депутати? На наші запитання відповідають Лілія ГРИГОРОВИЧ (фракція “Наша Україна”), Степан Хмара (УНП), Сергій Соболев (ПРП).

роздмухуванні міжнаціональних проблем будувати свою політику в Україні.

— **Як характеризуєте рік, що минає?**

Л. Г.: Цей рік запам’ятається мені на все життя, тому що ми піднялися з колін і рушили. Я не знаю, звідки взялася ілюзія, що всі зміни мали відбутися миттєво? Наша четверта влада, за свободу слова для якої ми так боролися, іноді робить — чи з власної волі, чи з примусу — якусь незрозумілу преференцію для суспільства. Весь час чую від журналістів: ви розчаровані? Минуло сто днів — вам стало жити краще? А я думаю, а якби хто запитав у селянина: ви вчора посадили зерно — вже сьогодні вродило? То сказали б, що людина, яка про це запитує, — не фахівець, не знає періоду вегетації рослин. То чому ж маємо сприймати як факхового журналіста того, котрий після 100 днів запитує, чи стало жити краще? Я все це говорю до того, що свободою слова також треба вміти користуватися, тому що свобода слова може повести до раю, а може й до пекла. І після того величезного піднесення свобода слова почала сама вганяти людей у депресію. Бо хоч Президент у нас народний, але ж парламент — антинародний, обраний 2002 року за допомогою адмінресурсу, місцеве самоврядування — антинародне, за винятком, можливо, окремих регіонів, судова система — антинародна. Постає питання: чи можна зробити диво при такій відсутності демократичної вертикалі? Ми 75 років будували “светлое будущее”, а закінчили талонами на побутові товари першого попиту. Ми 14 років мали двох Леонідів: Макаровича і Даниловича, — і закінчили в 2003 році у списках найкорумпованіших країн. Тобто за 90 років дива не сталося. Чому ж ми довели людей до того, що вони через 100 днів почали очікувати на диво?!

Хоча диво все ж відбулося. Ми, українці, довели світові, що добро перемагає зло. З огляду на це я хочу всім побажати, щоб цей період неповторного часу, цієї епохи, до якої ми йшли століттями і яку пережили, був із нами повсякчас як оберіг, як святиня, яка стоїть у вітварі, і допомагав, і надихав, оберігав.

С. Х.: Рік, що минає? Насамперед це великий рік — рік української революції, рік, коли український народ продемонстрував свою потенційну силу, довів, що він може, вміє захищати свою честь і гідність. Бо саме йшлося про честь і гідність, коли влада перейшла вже всі межі приниження наших громадян і не хотіла рахуватися з тим правом, яке зафіксоване в Конституції: що єдиним джерелом влади в Україні є український народ. І саме те, що відбувалося під час президентських виборів, спровокувало революцію, яка стала великим стрибком у розвитку суспільної свідомості. Я б хотів, щоб завжди влада пам’ятала цей урок, нинішня також, бо бачимо, що не завжди це усвідомлюють. Революція була не за те, щоб привести і розсадити в кабінетах тих, хто там нині сидить, — люди відстоювали зовсім інші принципи,

народ відстоював своє право. І влада мала б розуміти, що вона — наймит у влади. Це треба завжди пам’ятати. Тому рік був дуже непростий, дуже нелегкий, але це був славний рік української демократичної революції.

С. С.: Цей рік був визначальний в одному: ми перемогли всі разом, довели, що ми вільна нація, нація, яка прагне європейських цінностей.

— **Ваші побажання читачам “Слова Просвіти”.**

Л. Г.: Побажати хочу віри — віри в себе, у свої сили, у своїх рідних і близьких, у свій народ, бо віра каміння кришить, сказано у Святому Письмі. І по вірі всім нам воздасться.

С. Х.: Хочу привітати з новорічними й різдвяними святами, побажати гарного настрою, активності, почуття гумору. І бути дуже уважними — не дати себе ошукати різним лицемірам-народолобам. Це дуже важливо особливо напередодні надзвичайно відповідальних виборів як до місцевих органів влади, так і до ВР, бо від цього залежатиме подальший розвиток України, якою вона буде: чи українською, чи просто українською територією, де господарюватимуть неукраїнці. Така небезпека є. Тому не треба дивитися на зовнішні атрибути й гарні обіцянки, а потрібно заглядати всередину, трошки пошкребти — хто є хто, чи відповідають гарні слова вчинкам. Бо буде багато спроб ошукати. Їх роблять ті, хто має дуже багато грошей (до речі, ті гроші, як правило, вкрадені в українського народу). Тому я закликаю до пильності, розсудливості. Наше суспільство все-таки вдосконалюється, стає досвідченішим, тому сподіваюся, воно зробить правильний вибір. І хочу нагадати, що нині — так склалося — єдиною серйозною політичною українською силою є УНП.

С. С.: Для читачів побажання одне, — щоб слово “Україна” ми завжди вимовляли з гордістю, незалежно ні від чого. Єдине — робімо все, щоб наші поводири відчували, що вони прийшли до влади тільки завдяки народу.

Записала
Леся ТКАЧ

ТРИ ПОРАДИ

Треба підсилювати національний імунітет, аби “великий, могучий” бур’ян не розрісся у душах юних киян і не заглушив української частки їхньої свідомості. Мабуть, частіше потрібно організовувати семінари, зустрічі з педколективами, на яких би виступали: Іван Юшук, Анатолій Погрібний, Володимир Яворівський, — люди-епіцентри національної духовності, національної свідомості. Після спілкування з ними в багатьох освітян розкрилися б очі.

А передусім треба користуватися рідною мовою в сім’ї. Київ мав би стати взірцем у спілкуванні вишуканою, бездоганною українською мовою.

А педагогам, які не можуть прищепити своїм учням любові до

НЕЗАЛЕЖНА ДУМКА

рідної мови, я б радив видавати зарплату не гривнями, а російськими рублями: замість 600 гривень — 600 рублів. І нехай роблять висновки. Звичайно, жарт. Але якось треба дивитися на кінцевий результат їхніх зусиль. А кращий педагогів — заохочувати не тільки морально, а й матеріально.

Нехай “Просвіта” несе світло в темні ще душі багатьох громадян України! Нехай оживає козацький дух!

Якщо ми знімемо з очей більшість українців полуду сьогоднішню, то скільки нової енергії, розуму, сили додасться до лав патріотів.

З повагою

● **Микола ЛИТВИН**, м. Крелевець Сумської обл.

ЗНУЩАЮТЬСЯ!

Шановна редакціє! Чи не могли б Ви дізнатися, хто і з якою метою створив передачу “Життя відстанню у 10 хв.” на першому каналі радіо? У цій передачі свідомо на всю Україну поширюється мовний суржик. Це робить людина, яка ховається під іменем Іван Митрофанович. Наводжу приклади: “тренировку решил”, “децьке пітаніє”, “ето обнадьожує”, “я процон”, “животное купувати”, “а які цвіта, красота невероятна”, “конешно, заспокоїв”, “плівку дощолкував”, “ехать када будем”, “донемінуемого свіданія”...

Якщо цей І. М. не знає мови, то за яким правом йому надають мікрофон, а якщо він робить це свідомо,

ЛУЦЬКИХ ЧИНОВНИКІВ ПЕРЕВІРЯТИМУТЬ НА ЗНАННЯ ТА ВІЛЬНЕ ВОЛОДІННЯ ДЕРЖАВНОЮ МОВОЮ

Так вирішили депутати міської ради на 26 сесії.

За рішенням сесії при прийомі на роботу посадові особи складатимуть іспит на знання та вільне во-

ло, то чому він не у в’язниці?

Чию волю з паплюження мови він виконує? Що мені відповісти онуку-третьокласнику, який запитує, що значить “перве врем’я”? Учасники цієї передачі маскують свої прізвища, а адресу ховають під поштовим індексом. Себе вони називають центром освітніх реформ, а фактично знущаються над державною мовою. Мої телефонні звернення за № 239-62-62 на радіо до І. Чижга, гуманітарного міністра, також листовно до В. Яворівського нічого не дали. Знущання над мовою триває.

● **Микола ВОРОЖБИТ**, просвітянин, м. Маріуполь

ОФІЦІЙНО

лодіння державною мовою. А вже працюючі чиновники міськвиконкому повинні до 1 вересня наступного року скласти іспит з української.

Спеціально створена комісія контролюватиме дотримання норм сучасної української мови у ЗМІ, діяльності інформаційних, рекламних агентств, а також перевірити наявність українськомовних сигнальних і попереджувальних знаків на будівництвах, спеціалізованих закладах та об’єктах.

АРБАТ, 9

У рамках проекту “Родом із України” 20 грудня відбулося відкриття персональної виставки члена Спілки художників Росії, українці Тетяни Лисак-Поліщук. Наступною буде персональна виставка народного художника України Карпа Трохименка.

Спільний проект Культурного центру і Комітету з культури Москви “Юні таланти нового століття” поповнився літературно-музичною композицією “Острів радості”, присвяченою 90-річчю з дня народження С. Ріхтера, уродженця Житомира. Діти читали його листи і щоденники, виконували твори українських і російських композиторів.

16 грудня з концертом класичної музики виступили лауреати міжнародних конкурсів Сусанна Григорян (скрипка) і Тарас Заньчак (віолончель). У контексті вже згаданої булгаковської виставки московський “Театр на Юго-Западе” показав у Центрі виставу “Майстер і Маргарита” (режисер Валерій Белякович). Усе це співпало з початком трансляції в Україні і Росії телесеріалу “Майстер і Маргарита” режисера Володимира Бортока. До речі, у Культурному центрі свого часу відбувся творчий вечір цього талановитого майстра, який родом із Києва.

Були відкриті книжкові виставки, зокрема до Дня Збройних сил України.

Серед новорічних урочистостей відзначу веселе й хвилююче привітання учнями нашої Недільної школи працівників Культурного центру та Посольства України в Російській Федерації. Традиційний Український музичний салон, що проходить у Центрі кожного останнього віворка місяця, 27 грудня мав яскраво виражений новорічний характер.

● **Володимир МЕЛЬНИЧЕНКО**, генеральний директор Культурного центру України в Москві, доктор історичних наук

3 грудня 1923 року в Київському оперному театрі імені Т. Г. Шевченка відбувся літературний вечір, який став одним із заходів, присвячених зустрічі великої групи київських і харківських письменників під гаслом “На шляху до єднання”. Зморожена революцією і громадянською війною, голодом, холодом і тифами Україна почала оживати, і свого місця під сонцем шукали літератори. Журнал під назвою “Нова громада” (уявіть собі: “загальнокооперативний, економічно-науковий і літературно-мистецький селянський часопис”) опублікував груповий знімок, на якому я нарахував 23 особи: 22 чоловіки й одна жінка; вони стали кістяком літературних студій “Гарт” і “Плуг”. Майк (власне, Михайло) Йогансен сидить поруч із М. Хвильовим — вони добре розуміли один одного й тоді, коли йшлося про грандіозні перспективи комуністичної перебудови світу, і тоді, коли треба було обстоювати самотність української мови й літератури, захищати її від домашньої і московської ідеологічної жандармерії.

Народився Йогансен у передмісті Харкова восени 1895 року. Від батька успадкував працелюбність і гарну німецьку мову, від матері — Ганни Крамаревської — гостроносий профіль, блискучі очі, фотографічний портрет Шевченка, а також *Vrohnatur und Lust zum Fabulieren* (скромність і нахил до фантазії — так про це говорив батько). Вчився, а далі викладав у Харківському університеті і його Полтавській філії (історичний курс української мови). З автобіографії: “Уже будиши гімназистом, писав вірші — російською і німецькою мовами. Ці вірші не задовольняли і були спалені купно щось у 1916 році. Року 1918 почав писати вірші українською мовою і знайшов, що вони виходять природніше”. Йогансен працював у різних жанрах, але в історії літератури лишився насамперед як поет. Жартував скаржився, відповідаючи на запитання анкети “Універсального журналу” (1929): “Не перемінивши своєчасно прізвища на “Грецюк” або “Стецюра”, бисть замовчан від широї української критики”. Насправді Йогансен був фігурою дуже помітною на літературному небосхилі; тримався, умовно кажучи, ближче до лівого флангу, але був саме поетом, а не “братською”, і не мав схильності до епатажу й скандалів у стилі Семенка. Грав у футбол і теніс, полював на качок, палив люльку — і був симпатичний Олександрові Довженку, який намалював прекрасний портрет поета. Їхнє знайомство було плідним. Йогансен (разом із колишнім отаманом Юрком Тютюнником, якому радивлада начебто вибачила війну проти більшовиків) написав сценарій для фільму “Звенигора”. Ця стрічка була четвертою, яку зняв Довженко, — і першою, яка започаткувала його славу; поява фільму на екранах України (1928) стала справжньою мистецькою сенсацією. Герой картини — тисячолітній дід Невмирущий — упродовж життя шукає скарб для себе й людей. Реальний, символічний і фантастичний плани подій перетинаються начебто випадково й невпорядковано, а насправді творять потужну ауру народної і саме української поетики. Сценарний силует, збагачений потужною інтуїцією Довженка, почав жити новим життям; Йогансен із захватом спостерігав за фантазмагоричним дійством на білому екранному полотні.

Юрка Тютюнника невдовзі розстріляли; Довженка “в інстанції-

ях” уперше запідозрили в “буржуазному націоналізмі”; Йогансенові ще не прийшла пора, і він писав, писав...

РЕМОНТ ЗЕМЛІ

“З днів буденних, з буденних людей//буде один//небуденний день...” Йогансен мав 22 роки, коли почалося те, що згодом назвали Великою і Жовтневою. Вочевидь, свідомо сприйняв якщо не ідеали (чи вони були?), то гасла революції — зрештою, як і багато формально освічених і душевно інтелігентних людей на теренах Російської імперії. “І п’ятикутню в душу вдушує печать...” Хто? “Не Александер, не

рів універсалу маємо лише одного українця Сосюру, а Йогансен і Хвильовий (Фітільов) є етнічними німцем і росіянином, скажемо, що власне з нього (а не з кремлівських директив) маємо хронологізувати те, що згодом назвали “українізацією України” і що насправді мало б стати просто свідомим українством. До слова, в 1923 р. Йогансен видав підручник “Украинский язык” (який, звісно, міг стати в пригоді лише тим, хто нашу мову насправді хотів знати).

У 1921—1923 роках публікуються поеми “Комуна” та “Революція” — місцями органічне, а місцями химерне плетиво космічних нот і буденних прозаїзмів, експериментів із ритмом і римою та класично-прозорих рядків. “І знаю я: із піснею Комуни//Я перейду поля й тисячоліття,//В полях пісень співатимуть баюни//І ввечері їм віритимуть діти”. І поруч — через сторінку чи дві: “А ви, під чоботом черви//Рожеві і жовті,//Погасли вам лозунги,//Заялозено гасла,//Ви, що жовтий червень//Зробили з червоного жовтня,//Коли б час повернувся назад...” Індустріально-урбаністичні мотиви — неодмінна ознака тогочасної “просунтої” поезії — декорують вірші Йогансена, але часом “в лоб” і скучно, а часом сказати б, по-людськи. Маємо таке: “Споживається дев’ять про-

вимірів є штучним чи силуваним: Михайло-Майк є такий, який він є. Скупий на епітети й метафори традиційного звучання; схильний шукати й знаходити визначення і порівняння чи то занадто неточні, чи то занадто точні, але, сказати б, незручні для сприйняття, а часом — гідні драгувати: “Зубило під цвях зубами забивай, товариш”; “мов сон коня перед сосновим боєм”; “хворий з рукою на сивих очах”; “із-за рогу вагони, мов ворони”; “Тільки з снігу гола стерня//Підпирає за трупом труп”; “сказав комдив,//Слова зібгавши в жменю”; “мов невірний апостол,//Обіймаю осіку розп’яту”; “Батальйону нема. Є люди,//Що їх оце зарубають...”; “за лінію лісів гнав гоном потяг-пес”. Додаючи до цього ламану ритміку, Йогансен наче веде читача зруйнованою дорогою, битим склом і цеглою, і то дуже швидко — власне, штовхає в плечі. Хочеться відпочити... І натрапляєш (радісно) на щось подитячому спокійне: “Ось іду по рейці і хитаюсь,//Чи дійду до краю, чи впаду...//Ліс ліворуч, мов зелений заєць,//Задивився на мою ходу”. Але перепочинок закороткий, бо через дві строфи все стає не таким, як здалося: “Я іду по рейці і хитаюсь,//Чи дійду до віку, чи впаду...//Ліс спинився...”

Відповідаючи на запитання вже

багато насиченіша деталями, збагачена новими сюжетними колізіями, проте... Втім, обидва заплатили свою ціну за диверсійні мамири лишитися українцями в СРСР.

МЕРТВІЙ КРИЖЕНЬ

Ліричний герой Йогансена, сповнений революційного ентузіазму й залюбленості в словесну досконалість його поетичних віддзеркалень, був (насправді) гірким песимістом; раз по раз перо малювало на папері хроніку прийдешнього Апокаліпсиса. “Над полем сохлим//Мертві вітряки,//Немов хрести над віршем//Відзабути...//Ще гірша, о, ще гірша//Доля буде”. Раз по раз романтизм поета (спочатку юнацький, далі — відверто запізнений) намагається для трагедійних візій прокласти русло в берегах правди і добра, від Нагірного казання до “загірної комуни”, але надокучлива бадьорість зраджує: народжуються рядки, пояснити сюжетну сутність яких поет не може ні собі, ні людям: “Далеко в морі хилить кораблі//Латинський парус у вечірній ірій,//— Овес росте і виростає в ліс,//Стопи страшні, змертвілі й сірі,//Гниють і з крахом падають на шлях...//— Росте овес край неба у пісках”. Що це: сон, маячня, підсвідомі конфабляції в передчутті трагедії? Добігає кінця 1929-й; уже НКВД клопочеться довкола висмоктаної з канцелярської скріпки справи СВУ, але масштаби прийдешньої біди ще не окреслені. Йогансен у жовтневому числі “Літературного ярмарку” оприлюднює “Мисливську легенду”. Плесо спить; очерет; над щетиною бору появляється Мертвий Крижень. Поволі він облітає озеро. У чорній воді тремтить трава. Залізні крила січуть очерет, на коліна падають лози. “І от стрілець починає бить,//Божевільними пальцями шукає набоїв,//Б’є і б’є, а Мертвий Крижень свистить//Усе ближче, все нижче над головою”. Лишається більше трьох років до того дня, коли зневірений Фітільов-Хвильовий сам розстріляє себе. “І коли ранок встає, змучений всмерть//Борню коло чорного бору,//Човен, води повний вщерт,//Качає тіло стрільця з пониклою головою,//Тіло стрільця, убитого вчора//З його останнього набою”. Хвильовий сидів за письмовим столом, схилившись трохи вперед і набік; права рука звисала вниз, ліва лежала випростана на столі; на підлозі — маленький, дамський браунінг. Йогансен стояв біля телефону і нервово сіпав важіль апарата — телефон не відповідав. Смолич сказав: “Лікаря не треба... вже...”. Через кілька місяців застрелився Скрипник.

Йогансена заарештували в Харкові 18 серпня 1937 року, засудили до страти і розстріляли 27 жовтня в Києві. Похований (імовірно) в Биківні. На допитах ні на себе, ні на інших нічого не наговорив. У гестапо мордували людей, щоб сказали правду, в НКВД — щоб збрехали, але не завжди виходило по-їхньому. Чи то була відчайдушна сміливість, чи просто відчай, на останньому допиті Йогансен заявив: “Арешти українських письменників є результатом розгубленості й безсилля керівників партії і радянської влади”. “Ах життя моє — кругле, як м’яч,//Ти з яких зірвалось шківів?//Души мене. Кров’ю моєю пияч — //Так ніхто тебе не любив”.

• Володимир ВОЙТЕНКО

НАД ПОЛЕМ СОХЛИМ МЕРТВІ ВІТРЯКИ...

“Син Гервазіуса, я, Майк Йогансен, — прямий нащадок діда свого діда, що був писарем у селі Екау Митавської губернії — перші свої вірші вирізав ножем на дверях льоху. І хоч опускалося коріння мого генеалогічного дерева в сиву запорізьку старовину, перші вірші свої я вирізав на дверях льоху німецькою мовою і, мавши вже 9 літ, дуже розумно філософствував про старість і смерть. [...] Отже, я умру в 1942 році і, оселившись в царстві тіней, буду вести розумну бесіду з Гезіодом, Гайне і Сервантесом. Але я буду з ними говорити українською мовою, бо вірю, що наша квітчаста батьківщина є діамант у гроні вільних народів світу”.

Майк Йогансен, Автобіографія (1929)

Наполеон, не Кант,//А слюсар по ремонту на Землі”. Була революційна романтика, і було відчуття не лише своєї причетності, а й відповідальності за “ремонт”. 1921-го року М. Йогансен, В. Сосюра і М. Хвильовий видають “Наш універсал”, рядки його засвідчують настрої багатьох митців: “Не з негативною програмою руйнування того, що саме розкладається, ідемо ми торувати нові шляхи, а яко співці живої творчості пролетаріату, яко поети-піонери в яскравий світ — комунізм. [...] Наші лави крилаті спаюватимемо залізною дисципліною робочих ритмів і пролетарських метафор. У цьому попередники наші й пророки Шевченко і Франко. [...] Мову українську беремо, яко певний і багатий матеріал, даний нам у спадщину тисячолітніми поколіннями батьків наших — селянства українського”. Зауваживши, що поміж трьох авто-

центів енергії,//Решту бухкають марно у хмарах...”, але читаємо, як “син Гервазіуса” відчуває саме те, що можна відчути, але не можна розказати “у відсотках”:

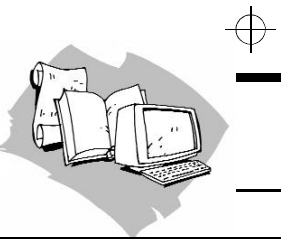
*Гуркоче, свище і летить
Із краю в край, із краю в край.
Підводиться і падає магніт.
І виринає з пам’яті трамвай,
На повороті хилиться й рипить
І замикає. Виростає гай...*

Машина мріє. Хилиться магніт. Хвильовий у цьому сенсі (як і взагалі) був категоричнішим — він уже бачив деморалізацію й машинізацію прийдешнього: “Скоро ми зовсім забудемо тиху задушевність і будемо не то машинізованими хижакками, не то хижими машинами” (“Повість про санаторійну зону”). Скидається на те, що поетика Йогансена вібує у двох вимірах — агітаційному й ліричному; при цьому не виникає враження (принаймні в мене), що один із цих

М. Йогансен.
Портрет роботи О. Довженка

згаданої анкети “Універсального журналу”, Йогансен скаржився: “Написав сценарій “Звенигора” і бисть старанно замовчан. Бисть обікрадене багаторазне і багатообразне від багатьох поетів”. 1929-го року, коли публікувався цей текст, працелюбний поет ще не знав однієї дивної речі (про яку й досі ніхто ніде не написав). Мова про те, що один із найперших його віршів “Балада про трьох хлопців” (1923) і три-чотири фрагменти з циклу “Балади про війну і відбудову” (1933) є і сюжетною, і лірично-емоційною канвою, по якій Ю. Яновський вишивав своїх уславлених “Вершників” (1935) (за що “бисть” проголошений живим класиком). Не йдеться, звичайно, про плагіат: сто сторінок прози не є еквівалентом двадцяти сторінок поетичних, проте... Утім, і Яновський — як Йогансен — заплатив свою ціну за щастя лишатися українцем в СРСР. Ідеться, звичайно, про плагіат; порівняно з віршами Йогансена проза Яновського на-

ДОНЕЦЬК ЗБЛИЗЬКА

Гарнюня козачка Роксолана

Забовваніли рудувато-червоні обриси териконів. Дрібні, незастиглі хатки робітничого поселення промайнули за вікном авто. Моє серце закатало швидше... Донецьк — місто, до якого досі прикуті тривожні погляди багатьох українців. Пам'ятаю, як минулої осені вимахувала перед облдержадміністрацією помаранчевою стрічкою, протестуючи проти "східної автономії", куди хотіли прилучити й мою рідну Дніпропетровщину. Який Донецьк сьогодні? Які там люди?

Місто шахтарів зустріло мене свіженькими біло-блакитними стрічками на деревах. Такі ж стрічки тріпотіли на деяких козацьких авто, що прибували на місце збору. Уздовж просторої алеї з пам'ятником Т. Шевченку вишикувалися дуже розмаїто вбрані козаки... Сполохані коні нетерпляче переступають ногами. Цікавий вітер розгортає важкі барвисті прапори прибульців із різних областей нашої Батьківщини. Козацьке свято в Донецьку — завершальний етап автоперегонів історичними містами — "Козацькими шляхами", маршрути якого з'єднали схід і захід України.

Від заклопотаних організаторів годі добути якихось коментарів. Тож роззираюся довкола. "500 років Кальміуській паланці", — читаю на невеличкому транспаранті в руці козака. Ага, от і винуватця свята! Навколо історичної ролі цієї паланки поміж дослідників розгорнулися справжні наукові бої. За офіцій-

КРАЙ, КОЗАЦЬКИМИ ШЛЯХАМИ ПОМЕРЕЖАНИЙ

17 грудня в Донецьку відбувся з'їзд представників різних спрямувань козацтва України із нагоди відзначення 500-річчя виникнення українських козацьких поселень на території нинішніх Донецької та Луганської областей.

ною версією, місто Маріуполь на Донеччині засноване 1778 року новоросійським губернатором Чортковим. Ця ж дата відзначена на сучасному гербі міста. За іншою версією, місто засноване переселеними з Криму греками 1780 року. За третьою — засновниками Маріуполя вважають запорозьких козаків, які мешкали тут у фортеці Кальміус, а після зруйнування 1775 року Нової Січі змушені були переселитися на річку Вовчу.

Поселення в гирлі річки Кальміус, згодом там утворили Кальміуську паланку, і є отими "українськими козацькими поселеннями на території нинішніх Луганської та Донецької областей", відзначенню

500-річчя яких (розпорядженням Президента України Віктора Ющенка від 19 липня 2005 року) присвячені урочисті заходи в Донецьку. Та не всі місцеві науковці погоджуються з необхідністю святкування...

Дивно, але не поділяють радості відродженої пам'яті деякі козаки. На думку отамана Катеринославського козацького округу міжнародного союзу козаків "Запорозька Січ" Геннадія Чумака, Катерина II "розігнала" Запорозьку Січ, бо то були розбишаки та бандити... Власне ж походження "катеринославців" ведуть від 1787 року, коли князь Г. Потьомкін (невдовзі перед зруйнуванням Січі він записався до "козацького товариства" під прізвиськом Григорій Нечеса) організував "своє" Катеринославське козацьке військо з колишніх запорожців і місцевих мешканців. Пригадалася комедія "Сон" Тараса Григоровича: "Землячки..."

Почувши російськомовну бесіду з козаками Потьомкіна, до мене підійшов дядечко з Артемівська, Бахмутського козацького полку. Правда, на його здивування, "агітувати" мене за державну мову не довелося. Суворі зморшки на чолі козака розгладилися, коли я радісно зашебетала до нього українською, пояснюючи, що у Дніпропетровську теж щодня нею спілкуюся. "Як добре, що Ви — наша", — підсумував один із місцевих журналістів, що деякий час уважно мене вивчав.

Донецьк продовжував дивувати. Із веселим вереском пробігла поряд гарненька дівчинка Роксолана, ховаючись від свого тата Василя Махненка, козака того ж,

Перед пам'ятником Кобзарю

Бахмутського, полку. Доки я фотографувала жваве козацьке янголятко, колона отаманів (її очолював голова Ради отаманів Українського козацтва при Президенті України Станіслав Аржевітін) попрямувала до пам'ятника Тарасу Григоровичу покладати квіти.

Гримнув урочистий марш, і козаки різних спрямувань рушили до головного проспекту. На мить виникла ілюзія єдності українського козацтва, про яку вже так багато говорено, та одразу ж і розпалася... Декілька "гілок" раптом виломилися з колони та посунули в різні боки. Спонтанічано, я погналася за однією, більшою, як мені здавалося, але за рогом будинку "мої" козаки організовано сіли в автобус і від'їхали. Кинулась назад — проспект порожній...

Розмірковуючи, як діяти далі, я почула кроки справжнього велета в козацьких строях і чоботях, підкутих, судячи зі звуку, залізом. Зауваживши мою розгубленість, козак запросив під'їхати на своєму авто до місця урочистого зібрання. Від цього велета віяло спокійною силою і певністю. Навіть думки не виникло відмовитися. Сідаючи в машину, зауважила нашивку в нього на рукаві: "Єсаул. Кіровський курінь. Донецьке Військо Запорізьке". Могутні мозолясті руки легко три-

мали кермо. Простеживши мій погляд, він усміхнувся: "Я — коваль".

З'ясувалося, що Сергій Федорович Каспрук (так його звали) виготовив на замовлення кілька копій знаменитої Пальми Мерцалова, створеної ковалем Олексієм Мерцаловим і його помічником Шпарніним у 1896 році зі... звичайної рейки. Зображення цього шедевра прикрашає зараз герб Донецької області.

На моє прохання Сергій Федорович мовив кілька слів про себе. Йому сорок вісім років. У родині всі "рукасті", "головасті", кремені та довговічні, як справжні запорожці. Його батько народився 1915 року в селі Вербова на Вінниччині. Мати — 1909 року народження.

— Усі ми тут козаки. Дітьми бавилися в Запорозьку Січ, бігали козацькими шляхами, — розповідав коваль. Його вустами ніби промовляв могутній дух робітничого міста, величного в щирому пориванні добра і справедливості. Уявлення про справедливість у нас різняться. Бо нечасто ми, українці, спілкуємося між собою... Ходимо козацькими шляхами з відкритим серцем... Так, щоб і поділитися, і прийняти добро...

• **Ірина ШОВКОВЕЦЬ,**
м. Донецьк

Почесна варта

ГЛАС НАРОДУ

23 листопада 2004 р. я разом із тисячами прихильників В. Ющенка стояв біля Верховної Ради України, на Майдані, поблизу Адміністрації Президента України. Хотів лише одного: чимось допомогти В. Ющенку. І сьогодні я думаю так само. Він упрягся тягти важкого воза. Скільки вистачить сил, підпихатиму цей віз. Не треба мені ніякого багатства. Хочу лише, щоб ніхто не принижував національну гідність українців, не нав'язував їм меншовартість. Україна має бути Українською. Переконали, що на початку 90-х років ми мали дати оцінку комуністичному правлінню і комуністичній ідеології на загальнодержавному рівні. Міжнародна спільнота засудила фашизм, і німці побудували достойне життя. Чорна доба комуністичного минулого знову і знову нагадує про себе, збудує наше суспільство. Дуже актуально сьогодні стає мудра думка В. Базилевського: "Нам треба мати мужність зазирнути у прірву свого минулого,

ДІЛА ДОБРИХ ОНОВЛЯЮТЬСЯ, ДІЛА ЗЛИХ ЗАГИНУТЬ

вжахнутися ним і знайти в собі сили не повторити його. Не пройшовши чистилища, не наблизитися до раю. А без цього консолідація суспільства неможлива". Я заглянув у цю прірву і зробив висновок, що потрібно і всюди займати національно свідому позицію. Ніколи ні в якій партії не перебував до березня 2005 р. Нарешті знайшов свою рідну українську ідеологію, національну ідею на основі вчення Т. Г. Шевченка. З погляду цієї ідеології можна зрозуміти різні процеси, що відбуваються, робити правильні кроки в майбутнє. Кожна нація хоче мати свій дороговказ. У нас немає державного ідеологічного стрижня, який був би орієнтиром для всіх. Сьогодні так звана політична боротьба більше схожа на отаманство, на анархію. Куди заведе нас це отаманство? Авантюрна ідеологія багатьох сіє ворожнечу і розбрат, дуже помітний розгул антиукраїнських, антидержавних сил. Відомо, до чо-

го довело Україну отаманство в 1918—1922 роках. М. Грушевський після жовтневого перевороту в Росії заявив, що треба підтримувати Радянську Росію, бо мав також соціалістичну орієнтацію. Тільки тоді, коли ленінські банди спалили його будинок, він заявив зовсім протилежне: "У цьому полум'ї згоріла моя довіра до Радянської Росії". Умілим і знаючим державником був С. Петлюра, але він, як і В. Чорновіл, не знайшов підтримки в Україні. Стара трагедія повторюється в нових іменах. У багатьох політиків помітна відсутність державного розуму, переважає, особисте бажання влади.

Помаранчева революція запрограмувала оновлення всього нашого життя. Із маленької перемоги кожного з нас склалася велика перемога всіх. Майже 92 % моїх односельців проголосували за В. Ющенка. Про який інший вибір можна було думати, коли планувалося вкинути країну в подальше погра-

бування і зубожіння українського народу, у вир ворожнечі й розбрату? Всі бачили, що "над дітьми козацькими погані панають", але багато хто не зайняв єдино правильної національно свідомої позиції.

На жаль, президентські вибори показали, що сьогоднішня Україна — це масове зрадництво і продажність. Знаменує, що в цій великій боротьбі світоглядів разом ми перемогли, зруйнували непробивну стіну цинізму, зневаги, хамства, зухвальства, шельмування "маленького українця". Ми — вистояли. Долю України вирішив "зашуганий" злиднями й убогістю "народ отой убитий", бо "в його гарячих жилах", за словами Василя Симоненка, "козацька кров пульсує і гуде!", бо саме він є, як записано в Конституції України, єдиним джерелом влади. Народ підвівся з колін і заявив, що не запроданці, зрадники, пристосуванці й інші негідники вершитимуть його долю. Хіба сьогодні допустимо, щоб

ідол ката нашого народу перебував у центрі нашого життя? Василь Симоненко гнівно запитує: "Де зараз ви, кати мого народу?"

А ці кати в нас утілені в ідолах-пам'ятниках чужинцям-загарбникам, зрадникам-землякам, ординцям каральних і репресивних органів.

У центрі українського життя українці хочуть бачити національні пам'ятники часів Київської Русі, козацької доби, визвольних воєн, велета українського духу Т. Шевченка.

Нам потрібно зорієнтуватися на людину-будівника, що побудує національно свідоме, гармонійне високоморальне українське суспільство, сформує саму себе, реалізує справжнє національне відродження.

Слава нашій рідній Україні!

• **Іван БОНДАРЕНКО,**
с. Вербівка Кам'янського району Черкаської області

СУЧАСНІ КОМПОЗИТОРИ

Нещодавно у стінах Національної філармонії України за підтримки Національної всеукраїнської музичної спілки й акціонерного товариства “Банкомзв’язок” відбувся авторський вечір композитора Володимира Рунчака, де у виконанні яскравого музиканта, заслуженого артиста України, лауреата міжнародних конкурсів Павла Фенюка прозвучали твори: соната № 1 “Passione”, симфонія “Страсті за Владиславом” (партію фортепіано виконав Володимир Ворончук), сюїта № 2 (Українська) “Три фольклорні п’єси”, quasi-соната № 2 “Музика про життя”, спроба самоаналізу і сюїта № 1 “Портрети композиторів”, створені автором для баяна. Неповторність, самобутність і багатогранність таланту творця, у якому прагнення до оновлення музичної мови, стилістики та привнесення у музичне мистецтво свіжих цікавих ідей гармонійно поєднуються з суто національним фольклорним началом. Усе це разом із філігранною технікою, тонким відчуттям музики й безмежним артистизмом талановитого виконавця змусило, м’яко кажучи, не зовсім звиклу до сміливих новинок і винаходів сучасного мистецтва публіку підвестися з гучними оплесками, що плавно перетворилися на бурхливі овації.

Не дивлячись на величезний успіх і світове визнання, якими можуть похвалитися хіба що такі метри сучасної композиторської школи України, як Мирослав Скорик, Валентин Сильвестров і Євген Станкович, у житті Володимир Рунчак виявився приємною й симпатичною людиною, цікавим співрозмовником та ерудованим музи-

ВОЛОДИМИР РУНЧАК: СПРОБА САМОАНАЛІЗУ

Композитор, диригент і музично-громадський діяч Володимир РУНЧАК — визначна постать у житті сучасного українського музичного мистецтва. Він — чи не єдиний митець, представник, так би мовити, молодого покоління музикантів, творчість якого відома не тільки в Україні, а й далеко за її межами — у Німеччині, Франції, Росії, Польщі. Його твори друкують такі престижні видавництва світу, як “4’33” (Німеччина), “Agenda edizioni musicali Bologna” (Італія), “Sordino” (Швейцарія), бібліотека камерного хору “Київ”, записують фірми звукозапису: “Aurophon”, “Stadt Witten” (Німеччина), “Cambria” (США). До того ж Володимир Рунчак — відомий пропагандист сучасної музичної творчості, за ініціативою якого в Україні вперше прозвучали окремі оркестрові композиції композиторів-класиків ХХ століття: Е. Вареза, А. Веберна, Л. Ноно, Д. Шостаковича.

ту” для баяна, пізніше перейменовану мною на “Три фольклорні п’єси”, які Ви мали нагоду почути на авторському концерті. 2003 року на Міжнародному конкурсі у Польщі (м. Санок) цей твір отримав Гран-прі. Нині, можна сказати, репертуарними стали композиції з сюїти № 1 “Портрети композиторів”, першим виконавцем на великій сцені яких став Павло Фенюк. Саме для цього чудового музиканта у 2003 році я написав “Музику про життя”, спроба самоаналізу (quasi-соната № 2).

— **Наскільки мені відомо, Ви, окрім композиторської творчості, безпосередньо займаєтесь організацією масштабного проекту “Нова музика в Україні”, де у виконанні ансамблю з однією назвою, художнім керівником і головним диригентом якого Ви є, можна почути цікаві зразки сучасного музичного мистецтва.**

— Завдяки власній ініціативі, підтримці Національної всеукраїнської музичної спілки, яку очолює легендарна постать вітчизняного мистецтва Анатолій Тимофійович Авдієвський, та сприянню таких організацій, як німецький “Гете інститут в Києві”, “Французький культурний центр”, швейцарська “Pro Helvetia”, посольства Швеції, Норвегії, Естонії, Фінляндії, Польщі, вдалося створити цей проект. У його рамках поряд зі зразками зарубіжної музики, що не виконувалися у нас раніше, зву-

чать твори сучасних українських композиторів. Мені дуже приємно, що кожен із таких концертів збирає повні зали слухачів, а також відзначається підвищеною увагою преси й телебачення. Мабуть-таки українцям не байдужа доля сучасної музичної культури.

— **Так, це справді приємно, незважаючи на ті складні умови, в яких вимушене виживати вітчизняне мистецтво...**

— На жаль, в Україні, у зв’язку з нестабільним економічним становищем, сучасну українську музику доводиться чути з кожним роком усе менше. Насправді, кожен рік у консерваторіях країни випускаються десятки молодих композиторів, імена більшості яких так і залишаються невідомими. І в цьому — провина не тільки держави та її керівництва. Переважна більшість молодих митців, опинившись за стінами консерваторії, як правило, одразу вступають до Спілок композиторів, а потім доводиться їм терпляче чекати своєї черги...

На мою думку, минули ті часи, коли хтось щось повинен тоді дати тільки тому, що ти вважаєш себе геніальним. Справа у твоїй особистій ініціативності, у прагненні відбутися як митець і зробити щось важливе, перш за все, на користь держави та людям. От саме тому я вважаю і завжди, на диво колег, так вважав, що не звання й заслуги прикрашають особистість, а ті високі досягнення у мистецтві, які можна вписати на рахунок того чи іншого композитора та виконавця. У нас, на жаль, поки що в мистецьких колах збереглася ця дещо, на мій погляд, застаріла система оці-

нювання творчих заслуг митців, чого, наприклад, не існує в закордонних сусідів.

— **Нещодавно про це відкрито заявив відомий рок-музикант Олег Скрипка, який публічно відмовився від присвоєного йому звання заслуженого артиста України.**

— Сподіваємося, що з часом мистецтво буде творитися тільки заради мистецтва, а не за якісь матеріальні блага та вигоди.

— **Цікаво, Володимире, хто серед композиторів сучасності Ваш кумир?**

— Я, як і кожен музикант, виховувався на шедеврах всесвітньої класики Й. С. Баха, В. А. Моцарта, Л. Бетховена... Серед сучасних українських композиторів, близьких мені, можу назвати М. Скорика, Є. Станковича, “раннього” В. Сильвестрова, серед російських — А. Пярта, С. Губайдуліну, зарубіжних — П. Булеза, К. Штокгаузена. Кожен із цих митців, не дивлячись на неприйняття сучасниками і заборони минулих тоталітарних режимів, залишалися вірними собі та своїм ідеалам. Минув час, і їхні імена визнав увесь світ, вони піднялися просто на недосяжну висоту. А де зараз ті українські й російські музиканти, що сліпо дотримувалися норм і статутів минулої радянської влади та отримували за це титули й різного роду нагороди? Отже, справжній митець ніколи не повинен лякати-ся проблем і труднощів, які створює йому життя, адже на нього Господом Богом покладене високе та відповідальне завдання — служити мистецтву.

— **І на завершення розмови, скажіть, будь ласка, які у Вас плани на майбутнє?**

— Планую провести в грудні серію концертів у Харкові, Москві, Луганську з подібною до згаданого авторського вечора програмою і з таким же складом виконавців. Також у наступному сезоні на меті є створення цікавих проектів спільно з Польським інститутом в Україні, Гете інститутом, посольствами Фінляндії та Росії, які, сподіваюся, пройдуть у концертних залах столиці і багатьох міст України.

— **Дякуємо за цікаву розмову. Успіхів Вам у подальшому творчому житті та багато свіжих і яскравих ідей!**

• Сторінку підготувала
Олександра ТИМОЩУК

АФІША

Невблаганно швидко добігає до свого завершення 2005-й рік. Ці останні дні напередодні свят, як завжди, видаються найважчими — стільки справ і проблем, які обов’язково потрібно владнати, вирішити до початку Нового року. Щоб у цьому повсякденному виборі подій не загубилося таємниче відчуття очікування свята з ялинками, яскравими іграшками, шампанським та обов’язково світлими надіями на майбутнє, Театр опери та балету, Філармонія та інші концертні зали Києва в оці останні сім днів пропонують мешканцям і гостям столиці цікаву концертну програму:

У Національній філармонії України 30 грудня відбудеться завершальний у цьому році концерт за участю гості з Японії Ізумі Гото (фортепіано), що виконає у супроводі “Київського камерного оркестру” під орудою народного артиста України Романа Кофмана композиції Й. Гайдна, В. А. Моцарта, А. Шнітке.

Насправді святковим в останні дні 2005 року обіцяє бути репертуар Національної опери України імені Т. Г. Шевченка: 29 грудня о 19.00 відбудеться “Новорічний Штраус-концерт”, де у виконанні симфонічного оркестру Національної опери України під орудою заслуженого діяча мистецтв України Германа Макаренка прозвучать популярні твори Й. Штрауса: увертюри, вальси, марші з “Летючої миші”, “Бажання співати”, “Сільської польки”, “Циганського барона” тощо.

Шанувальників оперного жанру театр запрошує 30 грудня о 19.00 на спектакль “Кармен” безсмертного автора Ж. Бізе. Серед виконавців опери такі відомі співаки, як народний артист України Олександр Востряков, народна артистка України Тетяна Анісімова, заслужена артистка України Ірина Семененко, заслужений артист України Петро Приймак, Олег Сичов та інші.

Традиційно 31 грудня напередодні Нового року о 12.00 та 19.00 відбудеться чарівний балет незабутнього майстра класичної музики П. І. Чайковського “Лускунчик”. Яскравість казкового сюжету, барвистість декорацій, неперевершене розмаїття костюмів та образів поряд із неземною красою музики і бездоганним виконанням представників балету здатне захопити й перенести в ту неповторну атмосферу Новорічного свята будь-якого глядача.

кантом, який тонко, зі знанням справи розмірковує про концепцію власної творчості та роль музичного мистецтва в сучасному житті.

— **Як відомо, Ваші, Володимире, творчі інтереси доволі широкі — від створення музики для симфонічного та камерного оркестру, хору до циклів інструментальних, вокальних творів. Скажіть, будь ласка, чому в програму цього авторського вечора увійшли композиції саме для баяна соло і в супроводі фортепіано?**

— Насправді тут немає нічого дивного, адже мій тернистий шлях у засвоєнні основ музичного мистецтва починався з навчання гри на баяні. Пізніше, уже студентом Київської консерваторії по класу баяна, я також здобув диригентську освіту, а потім вирішив присвятити себе композиторській творчості й закінчив композиторський факультет цього ж ВНЗ.

Уже на той час у моєму доробку були твори, які після майже двадцяти років забуття отримали найвищі нагороди на багатьох міжнародних композиторських і виконавських конкурсах сучасності. Така доля спіткала “Українську сюї-

Фото О. Цецури

НОВИЙ РІК КРОКУЄ ПЛАНЕТОЮ

Приходь
“вироста
красах, н
деревом дітлахи знаходять подарунки, що
їх приносить Дід Мороз.

А яке дерево прикрашають діти там, де
постійно літо? Хто приносить їм подарунки?
Як в інших країнах святкують Новий рік?

сніг, з якого можна зіліпити і снігову
бабу, і Діда Мороза. З'являється і
святий Микола — приїздить на візку,
запряженому шістьма білими кон-
гуру, і дарує дітям п

На Філіппінах
котно й немає сніг
та герої вистави з
до казкових пал
парку (з несправ
там дарують їм по
Дітлахам Іспан
дарунки Санта-Кла
королів-звіздарів

Петер. Їх урочисто зустрічають на
березі та садовлять святого Мико-
лу на білого коня, а мавр сідає на
модел разом із мішком подарунків

рік так. Там він припад
котнішу пору. Тому на
селищ не тільки родич
віть незнайомі люди об
одного водою — з гол
Китайський Нов
ість у виставі. Там в

СЛОВО Просвіти

Засновник:
Всеукраїнське
товариство “Просвіта”
імені Тараса Шевченка
Реєстраційне свідоцтво
КВ № 4066
від 02.03.2000 р.

Шеф-редактор
Павло МОВЧАН

**Головний
редактор**
Любов ГОЛОТА

Редколегія
Любов ГОЛОТА
Ярема ГОЯН
Павло МОВЧАН
Анатолій ПОГРІБНИЙ
Олександр ПОНОМАРІВ
Іван ЮЩУК

**Заступник
головного редактора**
Марія ЛИТВИН
279-49-47

**Заступник головного
редактора**
з виробничих питань
Наталія СКРИННИК
278-01-30 (тел/факс)

Відповідальний секретар
Ірина ШЕВЧУК
278-63-69

Відділ мови
Олександра ТКАЧ
270-55-57

Відділ літератури
Уляна ГЛІБЧУК
270-55-57

Відділ просвітянської роботи
Ольга СКРИПКИНА
279-49-47

Літературний редактор
Тамара МАРТ
279-49-47

Відділ коректури
Тетяна МИХАЙЛЕНКО
Ірина СТЕЛЬМАХ
278-63-69

Комп'ютерна верстка
Ірина ШЕВЧУК
Олег БЕССЬКИЙ
278-63-69

Бухгалтерія
279-41-46

Адреса редакції:
вул. Хрещатик, 10-Б,
м. Київ, 01001

E-mail:
slovo_prosvity@ukr.net

http://
slovo.prosvita.com.ua

Індекс газети
“Слово Просвіти” — 30617

**Видруковано з готових
фотоформ на комбінаті**
“Преса України” у середу.
Зам. № 3301252

Загальний наклад — 30800

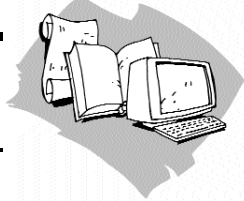
Листування з читачами —
тільки на сторінках газети.

**Відповідальність за достовір-
ність інформації несуть автори.**

Редакція залишає за собою
право редагування та скорочення
текстів.

При використанні наших
публікацій посилання на “Слово
Просвіти” обов'язкове.

**Передплатна ціна, врахо-
вуючи поштові послуги:**
на місяць — 3,29 грн.
на 3 місяці — 9,59 грн.
на 1 рік — 37,86 грн.

13 ПЕРШИХ УСТ

— *Павле Михайловичу, яким за-пам'ятається рік, що відходить?*

— Прощаючись із 2005 роком, ми не можемо не пригадувати подій політичних, хоча політика дуже змінна. Якщо ж у ній присутня хоч крапля істинного, то це робить політичні події історією. Швидкобіжуча хвиля, якою змиваються і самі події, і ті постаті, що в них задіяні, — це ознака того часу, в якому ми перебуваємо, — політичного часу. Є час глибинніший, змістовніший, — я його називаю українським часом.

Український час, час відліку і перспективи української, постав із моменту інавгурації Віктора Юшенка, — після прекрасної перемоги української нації над усім тим, що було ретельно проти неї підготовлене, розписане, політично обгрунтоване, — хоча правово бездарне, але фінансовими силами підперте, — те ядро було розірване і відкинуто українським суспільством. Переходимо до українського часу! Чи стався той перехід? Прекрасні були домовленості, наміри, вимоги, і здавалося, що цей час підхопив нас і невідворотно несе за межі постколоніальної доби. Але колоніальні системи в світі є домінуючими, вони будь-який намір жити за національними моделями жорстко обмежують.

Я не хотів би, аби ми на порозі 2006 року стали в розпачі й розчаруванні: слід розуміти, що є політичні сили в нашому суспільстві, які спекулюють демократією. Сьогодні можна, заплативши певні суми, зібрати натовп й оголосити, що “курс Юшенка згубний”, що “дорога в НАТО — це дорога до пекла”; сьогодні можна, купивши по десять доларів душу, створити політичну масовку, яка буде торгувати Україною. Це все реалії нашого дня, — такі собі зловживання демократією.

Це — перебутки демократії, зловживання позицією, яку сповідує Президент Віктор Ющенко, яку ним проголошено для того, аби в країні запанувало верховенство права.

Кожен із нас, громадян України, мусить усвідомити, що все, що тебе робить розкутишим, має бути для людини, а не обернено проти неї. Людина починає працювати проти себе, коли продається за десять гривень чи доларів, стаючи під прапори тієї сили, яка їй силатилася, — чи то біло-блакитні, чи червоні, чи прапори будь-якої іншої політичної сили. Адже все це — політичні масовки з процесу, який уже відбувся, віджив себе, є минулим, від якого варто відмовитися назавжди.

Українськість — як домінуюча величина — мала набуті виміру, рівного часові, але, на жаль, так не трапилося... Чого ми хотіли, що, власне, для нас, просвітян, важливо? Нам хотілося, аби піднявся градус національного в усіх важливих сферах. Чи піднявся він в інформаційній сфері? Ні. У культурній сфері? Ні. В освітній? Ні...

Національний градус не піднявся в багатьох сферах, які не потребують додаткових зусиль, фінансування, — вони потребують нашої допомоги Президенту Ющенку, активної його підтримки, дій не за принципом “воля Государева”, а за справді демократичним принципом — узгодження і ради.

— *Які події 2005-го, на Вашу думку, знакували прихід українського часу?*

— Я почав би з 29 січня — тиждень термін від інавгурації Президента Віктора Юшенка, коли він прийшов разом із іншими шанувальниками Героїв Крут до могили крутян у Києві, — після тижневого перебування в Європі. Це була його тріумфальна поїздка, надзвичайної державної ваги, — прорив після того, як за доби Кучми в європейських країнах до України ставилися більш ніж зневажливо. Ця поїздка реабілі-

тувала нашу державу, нашу націю. І після цієї поїздки він прийшов на Аскольдову могилу, заявивши цим своє ставлення до національних героїв.

Друга подія — 22 травня, Канів, Чернеча гора. З'ява на могилі Шевченка Президента, його перебування — спільне, еднальне зі співгромадянами, — різке відрізнялося від звичних візитів перших осіб у супроводі начальствених свит — Ющенко не демонстрував, він справді перебував разом з українцями як українець.

Для мене важливі події внутрішні й роль Президента в їхньому перебігу. Ідея Мистецького Арсеналу — нової сторінки в історії України, грандіозного проекту і реалізації

Павло МОВЧАН: «ЧАС ГЛИБИННИЙ, ЗМІСТОВНИЙ — УКРАЇНСЬКИЙ ЧАС»

його, — це, безперечно, заслуга В. Юшенка. Як і його дійсні зусилля для реставрації таких історичних об'єктів, як Батурин — палац Розумовського. Його увага до Хортиці, всіляке сприяння, аби національний заповідник з усіма його потребами вписався у відповідний ландшафт, культурний і історичний.

Це й відзначення річниці Голодомору: в такому масштабі, в такому форматі ми про український Генцид на державному рівні не говорили, адже його намагалися винести за дужки історії, — згадайте, як відзначали 70-річчя за Кучми. Для мене були дуже важливими започатковані Президентські слухання в Українському домі, завдяки їм оголився нерв національних проблем: інформаційного простору, книги, мови.

Звичайно ж, варто відзначити, що економіст Ющенко добре скорегував економічний курс у державі, змінивши волюнтаристський, я б сказав, соціалістичний, лівий курс попереднього уряду на курс прагматичний, достосований до світової економіки і до української економіки всередині держави.

Ми не мали проблем ні з виплатою пенсій, ні з соціальними проектами, дефіциту бюджету не сталося — це теж заслуга Президента.

Проте, на жаль, не вироблена та лінія політики, яка, перш за все, цікавить нас, просвітян. Це — культурна політика. Тут жодна ділянка не відпрацьована, не підготовлена.

Із моєї ініціативи були проведені чотири широкоформатні парламентські слухання, прийняті рішення, нормативна база підготовлена, аби урядові та президентські структури, тобто, виконавча влада, перейшли до реалізації всього того, що було напрацьовано в Парламенті. Адже йшлося про кризу культури, мовне питання, книговидання, кінематограф, театр, — пільги для них, цілу низку законів, які урядові час подати до Верховної Ради, але новий уряд не спромігся на це. Я особисто підготував кілька проектів законів: про мови, про

книговидання, про 5 % збір на кінематограф, про використання державного ресурсу на телеканалах. Усе це лежить, не задіяне.

Отже, є ціла низка проблем, дуже важливих, до яких у виконавчої влади руки не дійшли. Президент їх озвучував, наполягав на їхньому вирішенні, але... За п'ятнадцять років Кравчуком і Кучмою сформована така система влади на місцях, що, навіть замінивши 18 тисяч службовців, за рік не можна ментально змінити людину, понівечену і радянською, і пострадянською системами. За 15 років звузилася сфера впливу держави на громадянина, і ми матимемо дуже непрості проблеми в наступні роки. Верховна Рада буде неконструктивною, засягатиме на Конституцію, на уряд, і Президенту буде важко вести свою діяльність. Це будуть битви не лише за бюджет, а й за низки законів, які б давали можливість Україні увійти до СОТ, це закони, в яких ідеться про перспективи України.

— *Що Ви скажете про російські впливи?*

— Росія реваншує, буде використовувати найменші впливи, аби контролювати релігійну і мовну теми в Україні, впливати на її економіку.

Уже сьогодні на цих проблемах спекулюють. Ці два моменти є

Чи не найважливіший наш проект — “Етнічна музика України”. Ми зберігаємо величезний масив народної музики, який підлягав поступовому зникненню. А нами на електронних носіях навіки збережено унікальні голоси й мелодії, записані на Бойківщині, Гуцульщині, Січевщині, Миколаївщині, Херсонщині... Вони зафіксовані у великих накладках, ми їх будемо тиражувати й далі.

Ми започаткували дуже важливий проект, — комп'ютерні ігри для малечі: “Історія України”, “Мандрівка”, щоб дитина осягала простори України, любила свій край, знала, хто вона і де живе, входила в глибини історії, а комп'ютер не відчувував її від рідного, а наближав до нього. Такого продукту діти ще не мали.

Третій проект — це той, що сьогодні на вустах багатьох мистецтвознавців, художників. Ми його здійснюємо спільно з Національним художнім музеєм України. Видано чотири величезні альбоми, до яких наступного року долучимо електронні версії: “Ікона українська”, “Живопис XIX сторіччя”, “Український портрет”, “XX сторіччя”, альбоми Світославського, Мурашка... Це дуже важливо, — дбаючи про всебічний мовний розвиток, поєднувати мовні заходи з художнім, музичним мистецтвами.

У 2005 році побачила світ ціла низка видань у Видавничому центрі “Просвіта”. Ми укомплектували ними сотні районних, сільських, шкільних бібліотек. Серед них — Гомер, казки, “Цікава абетка”, словники, сучасні проза і поезія, мовознавство й літературознавство. Автори — і столичні, і провінційні, але це значущі, державного рівня видання. Наші автори: Іван Драч, Михайло Наєнко, Лариса Масенко, Анатолій Погрібний, Василь Старун, Віктор Грабовський, десятки інших письменників. На виході — перший том “Глумачно-го словника”, з дня на день з'явиться перший том із шеститомника геніального нашого перекладача, неперевершеного знавця української мови Миколи Лукаша, перша ластівка у краєзнавстві — книга покійного Георгія Дем'янчука з Рівного.

Виокремлю ще підтримку періодичних просвітянських видань: “Кримської світлиці”, — до речі, я доклав чимало зусиль, аби ця газета фінансувалася окремим рядком із наступного року, ми підтримуємо газету “Дзвін Севастополя”, журналі “Бахмутський шлях” на Луганщині, “Ластівка” на Буковині, просвітянські видання з Тернополя, Дніпропетровська, Чернігова. Ми почали видавати журнал “Український шлях”, який був фінансово занепа. На превеликий жаль, через смерть Валерія Іллі перестав виходити відроджений ним і підтриманий “Просвітою” журнал “Основа”. Треба дбати про продовження його виходу в світ, так само, як і газети “Християнська Україна”. Є ще й повсякденна, копійка робота — десятки конкурсів для дітей, фестивалів просвітянських колективів, читців-декламаторів, моновистав, юних поетів і художників.

Є проект, який у Криму здійснює письменник Євген Білоусов. Його видання “Славетні імена України”, “Тарасове перо”, “Легенди Криму” та інші, започатковані в минулому році, продовжаться в наступному, побачать світ нові видання.

Відбулися відзначення ювілеїв крайових “Просвіт” — нещодавно

південь України відзначав сторіччя “Просвіти” в Одесі, Херсоні, Миколаєві.

Ще — спільні проекти з Українською народною партією: Шевченків вечір у Палаці “Україна”, агітпохід по Криму “Сіль землі”, фольклорні експедиції, молодіжні проекти, які реалізує “Молода Просвіта”, що активізувалася у 2005 році, здійснила міжнародні акції, цілий ряд заходів.

На Вінниччині голова обласної організації Леонід Філонов має студію “Брама” й реалізовує культурологічні телевізійні проекти. Цікаві ініціативи у Рівному, Івано-Франківську, Одесі, Криму.

Наші книги, касети, диски, на яких стоїть марка “Просвіта”, за цей рік знайшли тисячі й тисячі адресатів, — і це вагомий здобуток.

Вартий уваги проект “Козацький родовід”, його окремі сторінки, що вилилися у вечори, масові дійства, фестивалі.

В одному з листопадових чисел тижневика “Слово Просвіти” наші читачі могли бачити діаграми, якими я ілюстрував свій звіт, які дають змогу зрозуміти, що роблять державні структури, володіючи відповідними фінансовими ресурсами, — і що робить “Просвіта”.

— *Масте базато задуїм?*
— Наступного року виникнуть нові проекти, — я їх не буду розглаголювати, бо є охочі перехоплювати чужі ініціативи, видавати їх за свої, як траплялося з просвітянськими світлицями та конкурсом студентського мовного плаката, або... назва “Логос” запатентована якоюсь фірмою, як назва горілки...

Я ж говорю про наш апробований кінопроект “Логос”, у здійсненні якого беру участь. Це 44 серії фільму про історію української культури, мови, літератури, про наші національні витоки, про всі історичні періоди — від Трипільщини аж до сьогодення. Ми продовжимо цю роботу, аби фільмів було стільки, як днів у році — 365. На чолі цього проекту — Дмитро Ломачук, надзвичайно творча й послідовна людина, і “Просвіта”.

Хочу принагідно подякувати ведучому нашої радіопрограми “Дзвони Просвіти” професору Олександру Ковалю. Хочу подякувати обласним організаціям, які не відстають від столиці. Тому оберігатимемо всі свої інтелектуальні надбання, продовжуючи вдалі проекти, розвиваючи їх.

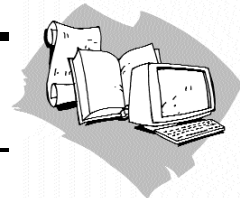
Скажімо, курси української мови, які добре зарекомендували себе в столиці. За напрацьованими тут програмами будемо впроваджувати їх по всій Україні, йти до людей, які не просто хочуть здобути папірець-сертифікат про закінчення курсів, а глибокі знання української мови.

Рано чи пізно Закон про мови буде прийнято, і жодна політична сила не спроможеться змінити того, що велить нам Бог: охороняти українську мову й рідну культуру.

Ми починали розмову з того, що для нас і Вітчизни є український час. Українському часу допомагає Всевишній, і ми йому допомагаємо, бо все, що від Бога, — вічне, довготривале і незбориме. Усі лукавства на тему другої мови, формування політичної нації, — приречені на розвінчення, як і все те, що нас віддаляє, а не наближує до нашого національного ідеалу, який формувався віками. Ці лукавці безсилі перед українською нацією. Їхня політика проти неї нікому не потрібна.

Вітаю всіх читачів “Слова Просвіти”, просвітян України з Новоріччям і Різдвом Христовим, вклоняюся Вам за громадську роботу, присвячену слугуванню Істині. Сподіваємося, що саме так її розуміють ті, хто довкола нас, хто з нами, хто шойно до нас приєднався. Істина — це назавжди!

● Коп. “СП”

Микола НЕСТЕРЧУК, відповідальний секретар ВУТ «Просвіта» імені Т. Шевченка:

— Цього року «Просвіті» є чим похвалитися! Відбулися ряд науково-практичних конференцій, «круглих столів», вагомим став Міжнародний конгрес «Українська мова вчора, сьогодні, завтра в Україні та світі», проведений спільно з Науково-дослідним інститутом українознавства Міністерства освіти і науки під патронатом Президента України Віктора Ющенка. Незабутніми видалися фестивалі, зокрема Міжнародний фестиваль мововистав, присвячений Марії Заньковецькій, IV Всеукраїнський фестиваль художніх колективів «Просвіті», традиційний обласний літературно-мистецький фестиваль «Переяславська осінь Кобзаря». Урочистими запам'яталися святкування 100-річчя Херсонської й Одеської «Просвіт». Особливими постали літературно-мистецькі вечори письменників-просвітян, зокрема вечір, присвячений виходу книги І. Драча «Противний строфи». Акцентували на роботі з молоддю: влаштували конкурс читців художньої та класичної поезії, «Диво калинове» ім. Д. Білоуса, «Шевченко в моєму серці».

Віriamo, що Новий рік стане для «Просвіти» ще більш плідним, а для українців — щедрим на тепло, радість і перемоги! З Новим роком, друзі!

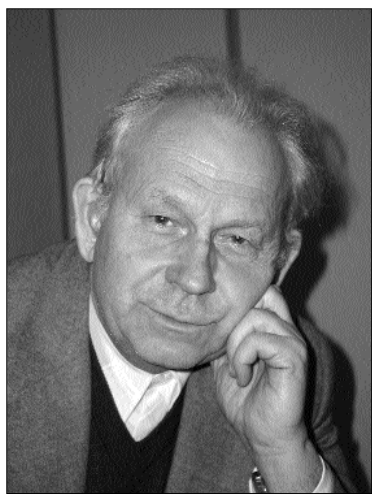
Георгій КОЖОЛЯНКО, голова Чернівецької обласної «Просвіти»:

— 2005 рік для Чернівецької «Просвіти» видався продуктивним: за участі «Просвіти» в лютому й у травні проведено дві великі міжнародні науково-практичні конференції, спільно з Інститутом післядипломної педагогічної освіти — конкурси у Чернівецькому музеї архітектури і побуту (близько 10 тис. буковинців зібралося на захід), відкрито Етнографічний музей при Чернівецькому університеті, здійснено поїздки на Кам'яну Могили, Острів Хортиця, відсвятковано День української писемності та мови із залученням митців Буковини у Чернівецькому музично-драматичному театрі імені Ольги Кобилянської, від-

НАМ Є ЩО ЗГАДАТИ

Стукає у вікно Новий рік... Востаннє на порозі озиряється до нас 2005... Ми щиро дивимося йому в вічі, але чекаємо на прийдешні зміни... Ми згадаємо здобутки і втрати, перемоги і поразки, і бажаємо один одному якнайбільше перших і якнайменше других...

крито телепрограму «Звичаї, традиції українців Буковини». Мали ми і фольклорні свята, і вечори, і зустрічі. Значно збільшилася кількість членів «Просвіти», а кількість осередків за останні десять місяців зросла втричі. А тому, вступаючи у новий рік, хочеться сподіватися, що просвітницький рух охопить усі сфери життя, а наша «Просвіта» нарешті стане всенародною.

Анатолій КИНДРАТЕНКО, голова Харківської обласної «Просвіти»:

— За давніми звичаями новий рік для нас починається навесні, напередодні Великодня, коли минули Шевченківські дні: не традиційно і не по-сучасному. Саме з весни починаємо гуляти народні свята: хлоп'яче квітнєве свято Весняного Ярила, Купала на літнє сонцестояння, боги-спаси, свято великого врожаю у вересні. Зараз готуємося до колядування, разом із УНП проводимо новорічні вечорниці у вищих навчальних закладах.

Серед конференцій і «круглих столів», проведених цього року у вищих школах, окремо варто зупинитися на жовтневій конференції, присвяченій ушануванню пам'яті воїнів УПА, активну участь у ній брала молодь. Пожвавлення роботи з молоддю не може нас не тішити.

І якщо до студентів ми йдемо з конференціями і семінарами, то до школярів — із лекціями: проводимо відкриті уроки. Щоправда, через фінансові труднощі з лекціями їздять пенсіонери (вони мають безкоштовний проїзд).

При «Просвіті» працює лінгвоклуб із неофіційною назвою «Мишоловка»: туди ми «ловимо» молодь, яка не цікавиться національним питанням і державницькими справами, безкоштовно навчаючи їх української мови з екскурсами в історію та англійської мови на базі української. На допомогу абітурієнтам влаштуємо підготовчі курси з математики, також безкоштовні.

Великого значення ми надаємо видавничій діяльності: видаємо наукові праці, книги історичної тематики, літературні спогади. Проводимо вечори-презентації. Створюємо дитячу газету «Журавлик», при якій діє заочна школа юного кореспондента.

Співпрацює наша «Просвіта» з іншими організаціями, фірмою «Слобожанський стиль», яка займається шиттям і моделюванням

одягу національного українського строю.

Окремо варто сказати, що цього року, після обрання Президента України Віктора Ющенка і зміни місцевого керівництва (до речі, під час Президентських виборів члени «Просвіти» були представниками на виборчих дільницях, їздили на Донбас, ми також друкували листівки), у нас покращилися стосунки з адміністрацією: з нашою думкою рахуються.

Володимир СЕМИСТЯГА, голова Луганської обласної «Просвіти»:

— Луганські просвітяни щиро вітають своїх побратимів — усіх свідомих українців на Батьківщині та в діаспорі — зі світлим святом Нового року та Різдва Христового! Рік, що минає, був сповнений високого морального піднесення всього Українського народу, зумовленого життєствердними флюїдами Помаранчевого Майдану, який засвідчив готовність нашого суспільства до системних перетворень і його прагнення самим творити власну долю у вільній національній соборній Українській державі.

За останній рік істотно зросли авторитет обласного просвітницького об'єднання, його згуртованість і сила, що визнали державні структури та політичні партії і у столиці, і в нашому краї. Культурно-мистецькі, наукові, національно-пропагандистські заходи, проведені просвітянами на Луганщині й далеко за її межами: у Донецьку, Львові, Івано-Франківську, Одесі, Києві, а також у Російській Федерації, — засвідчили високий державотворчий потенціал патріотичної громадськості східного краю.

Звичайно, не все вдалося зробити, особливо в царині боротьби українських сил за владу в області. Але ми набули неогіненого досвіду та повні сили й жаги підтвердити свій державницький вибір у березні 2006 року. Щиро покладаємося на наш успіх у спільних діях і продовження активної співпраці, що нас єднає. Запорука державотворчого успіху має бути у громадянській згоді, високій відповідальності за доручену справу, об'єднанні зусиль мільйонів українців у спільному прагненні зміцнити силу і славу нашої рідної України!

Нехай здійсняться наше прагнення стати, нарешті, національною спільнотою, адже ми — найстарі-

ша й найшанованіша громадська організація України.

Бажаємо всім миру, щастя, наснаги, добробуту, нових життєвих досягнень і звершень, усіх газдрів і Божих ласк!

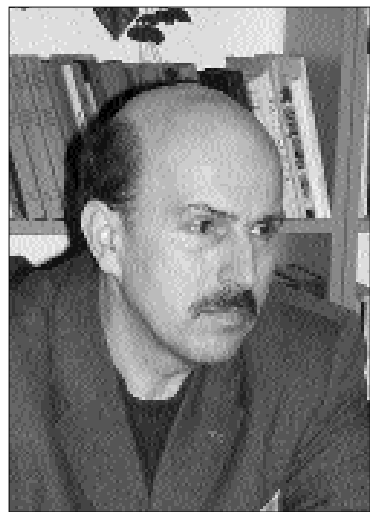
Володимир ЗАРЕМБА, письменник, голова Дніпропетровської обласної «Просвіти»:

Рік перемог минає, рік поступу квапиться... Зі славного Січеслава шлю сердечні вітання з Новим роком славним просвітянам. Хай із вами й нами завжди будуть Бог і Україна.

Радіємо перемозі Віктора Ющенка. У ній найактивнішу участь брали члени нашого Товариства.

Для січеславців минулий рік був тяжким. Просвітнянський реванш брали випадкові особи, для яких найперше — гроші. Не вдалося. Наше Товариство живе, несе слово правди, утверджує рідну українську мову, культуру, історію. Ми відмовилися від посиденьок. Тільки праця. У нас діє дитяча студія, бібліотека, картинна галерея. Ми раді нашим частим відвідувачам. Завжди з нами відомі січеславські вчені, ті, хто робить українську справу. Січеславська «Просвіта» пишається нашим керманічем Павлом Мовчаном, який неситно працює на українській ниві.

Із Новим роком, друзі. Щоб доля вас і нас не цуралася! Так, рік перемог минає, квапиться рік великого поступу.

Петро ШИМКІВ, голова Тернопільської обласної «Просвіти»:

— Шановні просвітяни України! Тернопільське обласне об'єд-

нання ВУТ «Просвіта» щиро-сердно вітає вас із Новим 2006 роком і Різдом Христовим. Нехай ці свята стануть початком утілення нових ідей і задумів.

Нехай додають життєвої енергії, творчої наснаги і віри в завтрашній день.

Нехай Віфлеємська зірка засяє у кожне віконечко, зігріє теплом кожну домівку, принесе міцне здоров'я, добро, достаток, мир і злагоду.

Віншуємо всім, щоб діти наші жили в духовно багатій, цивілізованій, демократичній, процвітаючій державі.

Нехай щаслива доля назавжди усміхнеться нам, а Бог благословить на добро і любов.

Галина ДОЛЬНИК, голова Одеської обласної «Просвіти»:

— Дорогі друзі й колеги, настає Новий, 2006 рік — рік наших надій і сподівань на те, що Україна вийде на широкий шлях економічного й духовного розвою, зберігши найцінніше, за що боролися наші прашури, — гордий національний дух, прагнення до свободи і збереження своєї незалежності.

Просвітяни Одещини щойно відзначили 100-річчя свого об'єднання, вшанувавши пам'ять тих свідомців нашої науки, культури, політичного і громадського руху, які створили «Просвіту» в умовах пригнічення всього національно-патріотичного, через роки передавали цю духовну естафету своїм гідним продовжувачам.

Хочемо щиро подякувати центральному правлінню, гостям із Луганщини й Криму, Вінниччини та Івано-Франківщини, Києва й Херсона, які прибули до нас на свято, тим численним нашим симпатикам, які привітали одеситів зі славним ювілеєм Одеської «Просвіти», розділили з нами радість і гордість за одну з перших організацій на теренах колишньої імперії. Ваша підтримка для нас дуже важлива, і, повірте, — ми завжди готові підтримати й вас у всіх гарних і славних починаннях. Діймо разом — і ми непереможні!

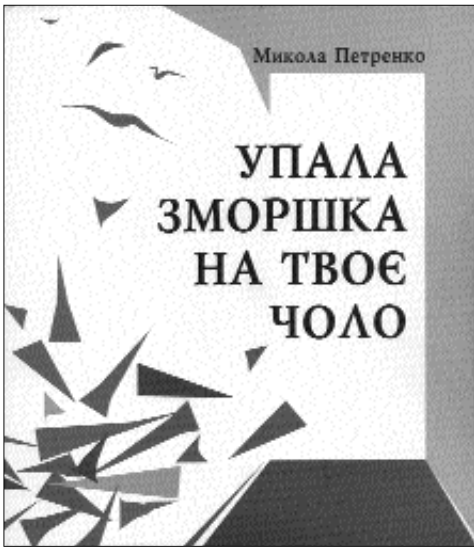
Щиро здоровимо всіх вас, дорогі друзі й колеги, з Новим роком і Різдом Христовим, зичимо сил і здоров'я для благородної й української потреби зараз в усіх куточках нашої великої держави роботи, бажаємо щастя, благополуччя й достатку в родинах, плідних здобутків на просвітнянській ниві.

Творчому талановитому колективу «Слова Просвіти» зичимо наснаги, гарних і цікавих матеріалів, численних симпатиків і передплатників — ваша (і наша!) газета вкрай потрібна просвітянам.

Щасливого всім Нового року і Різдва Христового, хай береже Господь нашу «Просвіту»!

Сторінку підготувала
Ольга СКРИПКИНА

Микола Петренко належить до тих поетів, до яких якнайточніше припасовуються слова М. Асєєва, що то лірик “до самої строчечної сути”. На сьогодні він видав понад 60 книг у різних жанрах, але якби написав лише саму пісню “Намалюй мені ніч...”, уже й цим би навіки залишився в історії української співочої лірики. Життєвий шлях Миколи Петренка склався таким робом, що він, уродженець Полтавщини, із середини 50-х років минулого століття живе і працює у Львові. Його м’яка полтавська мова органічно вписалася назавжди в суцільне україномов’я Галичини. Це ж як добре, що у великому органі рідного слова розрізняються тони і півтони різних поетичних індивіду-

І тоді промовить
мати: — Сину,
Я твої печалі розведу.
Виведи з неволі Україну —
Буде рай у нашому саду.

Прикметна риса рецензованої збірки — вільні, часто одночасні екскурси ліричного героя в дитинство з його голодним 33-м, у війну, в повосення, в сьогочася і в майбутнє. І у цьому циклі — теж. Тут не випадково означений Хутір Михайлівський — звідти завжди вітри холодні і пересторожні. Бо якщо, не дай Боже, поставимо

Нова книга Миколи Петренка має таку присвяту — “Моїй матері Усті Дмитрівні і всім українським матерям 1933 року...”

В безвість нас інтегрували,
Очманілих недоучок, —

Звичайно, окремі недогляди не є визначальними і не можуть зіпсувати світлого враження від зшитка справжньої поезії “Упала зморшка на твоє чоло”.

● **Анатолій ГРИЗУН,**
член НСПУ,
м. Суми

ЯНГОЛ У СНІГАХ

Колядники минаються. І я
Піду за ними для колядування.
Та житиме — мов сонце
чи зоря —
Дарителька Любові і Страждання.

КОЛИ МОРОЗКОВІ КУТЮ ЇСТИ?

НАРОДЖЕННЯ КАЛЕНДАРЯ

Відривний календар стає то-
неньким — наближається кінець
року, тепер уже старого, що відхо-
дить у минуле, в історію... А далі?
Новий рік! У кіосках, у книгарнях
повно календарів будь-яких
форм і розмірів — від невеличких
листівочок до фоліантів із безліччю найрізноманітнішої інформації про при-
йшлий рік. Так, 1 січня настане
новий, 2006-й, рік, що має нині
міжнародний статус. Але ж... У ве-
ресні святкували єврейський Но-
вий рік. А ще є мусульманський,
китайський, японський, ефіоп-
ський... То що ж це таке?

“Світ ясний — мереживо казко-
ве, світ ясний, ні краю, ні кінця...”
Так писав Василь Симоненко.
І справді, світ безмежний і надзви-
чайно різноманітний. Що не на-
род, то календар, а календар — це
визначення часу, а за часом — хро-
нологія. Хронологія пов’язана з
астрономією, а астрономія — то рух
планет, зірок, Сонця, Місяця... Тут
день і ніч, доба і тиждень, місяць, за
ними рік і літочислення, а там уже
й епохи, ери. Скільки всього і як
багато! І в усьому цьому найголов-
ніше — вимір часу, визначення го-
ловної його одиниці. Такою одини-
цею обрана доба — час обертання
Землі навколо своєї осі. Та навіть
доба має двояку назву: астрономи
визначають зоряну і сонячну добу.
Визначення їх точної тривалості,
сучасний високий рівень науково-
технічного прогресу викликали
потребу в більш точному вимірі ча-
су, ніж доба, хоча поділ доби на го-
дини, хвилини й секунди знали на-
ші далекі предки. Нині вчені вимі-
рюють час до сотої і тисячної час-
ток секунди. Та для вивчення ато-
мних, ядерних, лазерних та інших
фізичних процесів не те що тисяч-
ної, а й мільйонної її частки буває
недостатньо. Адже — це важко уя-
вити — за мільйонну частку секунди
супутник переміщується на 1 см.

Усе це призвело до того, що
1964 року Міжнародний комітет

Ескіз костюма
української
снігуроньки

мір і ваг за найменшу одиницю ви-
міру часу прийняв атомну секунду,
величина якої вимірюється часто-
тою випромінювання атомів під час
їх квантових переходів з одного
енергетичного стану в інший. Оди-
ниця, еталон атомного часу дорів-
нює майже 10 млрд. (9192631770)
електромагнітних коливань, ви-
промінюваних атомом цезію.

З 1 січня 1972 року всі передо-
ві країни світу перейшли на вимір
мікрочасу за допомогою атомних
годинників. Про це слід знати ще
й тому, що саме вивчення радіоак-
тивності дало змогу великому
французькому вченому П'єру Кюрі
(1859—1906) відкрити радій і мож-
ливість визначення віку матерії, ві-
ку виникнення Землі. Завдяки ра-
діоактивному методу ми маємо
зразки порід із Місяця, ведеться
підготовка до визначення віку Вене-
ри та Марса. Поняття часу стає до-
волі широким: ми нині маємо такі
визначення, як “геологічний час”,
“астрономічна хронологія” (від
грецького “хронос” — “час”, “ло-
гос” — “знання”). Завдяки видат-

ному англійському вченому Ісааку
Ньютону дані астрономічної хро-
нології допомогли точніше визна-
чити дати історичних подій у систе-
мах літочислення, що їх вивчає і-
сторична хронологія.

Завдяки астрономічній та істо-
ричній хронології людство створи-
ло силу-силенну календарних сис-
тем, бо в різних народів і держав у
різний час виникла потреба у ство-
ренні літочислення. З'являлися різні
системи, які будувалися на подіб-
них або різних принципах підра-
хунку часу, що призвело до виник-
нення потреби в стандартизації по-
няття історичного часу. Питання,
з якого моменту починати відлік
часу, поставало перед кожним наро-
дом, перед кожною державою.

Нині широко використовується
таке поняття, як ера (аєра), що пе-
реважно буквально трактується як
відрізок часу. Але походження цьо-
го слова доволі оригінальне: воно
виникло з аббревіатури — початко-
вих букв слів латинської фрази “Ab
exordio regni Augusti”, що означає
“Від початку воцаріння Августа”.
Йдеться про Октавіана Августа
(63 р. до н. е. — 14 р. н. е.), який у
27 році до н. е. став римським імпе-
ратором, а титул Августа (возвели-
ченого Богом) йому присудив сенат
при врученні верховної влади.

Ер — безліч. Ери династій фа-
раонів у Єгипті, імператорів — у
Японії та Китаї, римських імперато-
рів — в Італії. У різних народів існує

кілька ер від міфічного “створення
світу”, хронологія яких не збігається.
Широковідомо сучасна ера від “на-
родження Христа”. Мусульмани
починають своє літочислення від
так званої хіджри — часу пересе-
лення пророка Мухамеда (Магоме-
та) з Мекки в Медину.

От ми й дійшли до календаря.
Основою календаря слугують відрі-
зки часу, що визначаються періода-
ми видимих рухів небесних тіл. По-
ходить слово “календар” від рим-
ського (латинського) calendarium,
що означає “боргова книжка”. У
Римській імперії боржники мали
платити відсотки у дні календ, що
припадали на дні молодика (перші
дні місяця). Тому вислів “відкласти
до грецьких календ” означає тер-
мін, що ніколи не настане, адже
поняття “календи” вживалося ли-
ше в середовищі римлян...

СКІЛЬКИ НОВИХ РОКІВ В ОДНОМУ РОЦІ?

Однак повернімося до Різдва й
Нового року, які вже невдовзі з'я-
вляться на нашому календарі. Ніхто з
нас сьогодні не уявляє собі цих свят
без прикрашеної ялинки. І, мабуть,
небагато хто знає, що традиція
прикрашати різдвяне дерево при-
йшла з Німеччини і сягає тих часів,
коли люди поклонялися деревам,
особливо — вічнозеленим. Листя
або глиня з них не опадали, і це асо-
ціювалося з безсмертям. Христия-
ни змінили цю традицію, пов'язав-
ши її з шануванням Христа.

Вважається, що першу різдвяну
ялинку встановив 1834 року у Вінд-
зорському замку принц Альберт.
Багато ялинкових прикрас із хри-
стіянською символікою, що їх мож-
на побачити в наші дні, спочатку
були язичницькими символами.

Сучасна традиція зустрічати
Новий рік 1 січня запозичена в
римлян. Проте так було не завжди.
Скажімо, в Англії Новий рік свят-
кували 26 березня. А коли британ-
ський парламент переніс це свято
на 1 січня, духовництво заявило,
що це “крадіжка кількох місяців у
Господа Бога”.

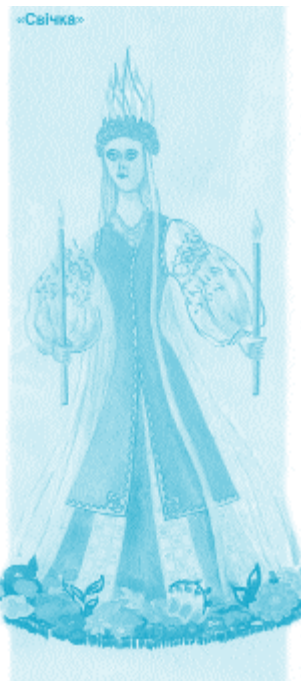
В Ефіопії Новий рік і в наші дні
зустрічають 1 вересня. Ця країна
живе за іншим календарем, що
відстає від загальноприйнятого
григоріанського на 7 років і 8 мі-
сяців. За традиційною системою
літочислення, рік тут складається з
13 місяців. 12 місяців мають по 30
днів, а 13-й — усього 5. Ці 5 днів
усі громадяни Ефіопії працюють
безплатно, а кошти, зароблені в
цей період, спрямовуються на со-
ціальні потреби.

Можна ще багато розповідати
про відмінності у відзначенні цих

свят за різних часів і в різних наро-
дів, але далі наша мова — про го-
ловного персонажа Новорічного
свята.

СВЯТИЙ МИКОЛАЙ? САНТА-КЛАУС? ДІД МОРОЗ? МОРОЗКО!

Образ сучасного Діда Мороза
— американсько-європейського —
з'явився не одразу. У різних країнах
цей персонаж формувався на під-
ставі різних уявлень: на півночі —
від гномів, у Центральній Європі —
від мандрівних акторів чи розпо-
сюджувачів новорічних подарунків
(до речі, звичай дарувати щось на
Новорічні свята пішов від Старо-
давнього Риму), у Східній Європі
— від язичництва, від казкових і мі-
фічних героїв.

Проте в основі все ж таки ле-
жить міф про святого Миколая
 (“переможця” з грецької), який був
єпископом у місті Мірі (нині Дем-
ра в сучасній Туреччині) провінції
Лікія. Тому Миколай відомий ще
як Миколай Мерлікійський, що
став загальноєвропейським свя-
тим після того, як 1087 року італійські
пірати викрали його мощі й пере-
везли до Італії.

Коли після календарних і цер-
ковних реформ день Миколая (19
(6) грудня) наблизився до Різдва й
Нового року, з'явився образ Санта-
Клауса. Спочатку він був близький
до образу католицького єпископа:
червона шапочка, червоний плащ-
накидка... 1773 року в пресі вперше
з'явився Санта-Клаус в особі Свя-
того Миколая Мерлікійського.

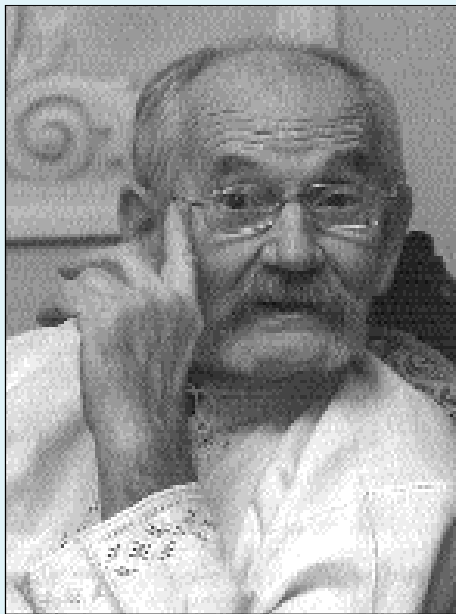
Формування образу Діда Моро-

ВОЛОДИМИР НЕРОДЕНКО “УКРАЇНСЬКЕ НЕБО”

у фольклорній царині
почувається, мов ри-
ба у воді. Працюючи
викладачем у Шевчен-
ковому університеті,
прищеплював сту-
дентам відразу до
манкуртства, розпо-
відав їм, звідки вони є і
хто вони в цьому сві-
ті, зазнавши за це
звинувачень у націо-
налізмі.

Попри всі переслі-
дування, створивши
1958 року студент-
ський український
фольклорно-етног-
рафічний ансамбль
“Веснянка” (цей на-
родний ансамбль і нині живе
під його художнім керівниц-
твом), Володимир Минович
зі своїми вихованцями від-

роджував і пропагував укра-
їнську обрядовість. Це він у
60-ті роки вивів на київські
вулиці гурти з колядками та
щедрівками, — відродив-
шись, ця традиція нині по-
ширилася по всій Україні. На-
родний артист України, зас-
лужений працівник культу-
ри, кандидат геологічних на-
ук Володимир НЕРОДЕНКО
створив унікальний рукопис
майбутньої книги “Україн-
ське небо”, публікацію якого
починаємо з доброї згоди ав-
тора сьогодні і продовжимо
в 2006 році. Українські звичаї,
легенди, вірування і забобо-
ни, пісня і казка — все це в
книзі Володимира Нероденка
“Українське небо”. Слідкуйте
за публікаціями “Слова Прос-
віти”.

Володимир Минович Не-
роденко завжди любив і про-
пагував справжню україн-
ську народну культуру,

родний ансамбль і нині живе
під його художнім керівниц-
твом), Володимир Минович
зі своїми вихованцями від-

за, трансформація образу Святого Миколая в Санта-Клауса пройшли досить довгий шлях і, хоч як це дивно, у сучасному вигляді цей образ оформився наприкінці XIX — на початку XX століть.

Дід Мороз (Санта-Клаус) перебрався на північ. Суперечки щодо його батьківщини — сучасної Лапландії, напівказкової країни самі, країни чаклунів і відьом (здаймо пушкінських Наїну та Фінна), знавців чорної та білої магії — точаться між Фінляндією, Швецією, Норвегією та Росією. У Московію Санта-Клаус разом із ялинкою потрапив 1700 року, після календарної реформи Петра I.

Більшовики-ленінці боролися як із Санта-Клаусом, так і з ялинкою. А коли оговталися, надали Новорічному святу потужного ідеологічного й соціально-побутового, класового значення. У 1970—1980 роках ялинка, Новорічне свято набули виняткової ролі у формуванні “совєтської нації”. Русько-совєтський Дед Мороз став виразником духовної зверхності російського менталітету, російського духу.

Цей стандарт навіть після п’ятнадцятиріччя розвалу “імперії зла” міцно тримається в незалежній Україні, хоча українські новорічні традиції, образні, прекрасні, мають тисячолітнє історичне коріння.

В основі російських новорічних уявлень лежить передусім п’єса О. Островського “Снігуронька”, на лібрето якої написана опера Римського-Корсакова. Островський, використавши сюжет української казки про Снігуроньку-Сніжнчану, переніс усі події в Берендеево царство кудиись на північ, у Московію, хоча відомо, що Володимир Великий після розгрому печенігів поселив рештки торків і берендєїв на Десні та Росі для захисту кордонів Київської держави. Саме на берегах Росії, біля Богуслава й було записано казку про Снігуроньку. А Діда Мороза в Україні ніколи не було. Був Мороз, Морозко в образі могутнього, красивого, доброго чоловіка. Морозко — лісовий володар, узяв — оборонець і цілитель звірів, помічник добрим людям, захисник скривджених, допомагає всім (добрим!), що заблукали в лісі й у житті.

Морозко мандрував лісами й полями, ставив льодові мости на річках і озерах, стукав палицею по деревах, від чого з’являлися тріскучі морози. Любив веселощі, приносив здоров’я та снагу тим, хто його шанував. Кого зустрічав (порядних людей, дітей), щедро обдаровував. Будував прекрасні крижані палаци в дрімучих лісах. Та й хіба могла б Весна закохатися в старого діда й народити йому красуню Снігуроньку?

Морозка досить широко шанували в Україні — на всіх зимових святах його запрошували на вечерю — “куті їсти”.

Треба пам’ятати, що Морозко в українському фольклорі — не одиниця: скільки в нас казкових богатирів-велетів, а Лісовики,

Щезники, Гайовики... До речі, до XIX століття голландці вважали Санта-Клауса струнким вусанем із люлькою, який забирався в оселю через димар. Лише потім на нього вдягли червону шубу, оздоблену хутром. А 1860 року американський художник Томас Найт прикрасив Санта-Клауса бородою.

Щодо відзначення Новорічних свят, то в нас тут, як на мене, суцільна абракадабра — все перемішалось. Різдво, Новий рік, зимові святки...

Святкування Нового року мінялося в нас тричі. Спочатку, до Володимира Великого, ми святкували новоліття навесні.

Щедрик, щедрик, щедрівочка, Прилетіла ластівочка... — співають наші щедрувальники зимового сніжня.

Потім з’явився християнський вересневий Новий рік. Цікавим є те, що він збігся з народним ремісничим трудовим святом Свечки. 14 вересня переходили вечорами працювати при свечах, бо до того працювали від вранішньої зорі до вечірньої. Перехід до роботи ввечері знаменувався весіллям Свечки — Свечку видавали заміж. А позаяк весілля, то обов’язково має бути і весільне гілце — дерево життя, яким завжди були сосна, ялинка (вічні, вічнозелені) або вишня — дерево життя, священне дерево ведичного українського православ’я. Гілку прикрашали стрічками, квітами, шишками (весільними, печеними). А оскільки це було весілля Свечки, на ялинках з’являлися й свечки — ось вам і сучасна новорічна ялинка.

Із перенесенням Петром I Нового року на січень прийшов Санта-Клаус — Дід Мороз, а з ним і решта європейських традицій. Однак у селах і, менше, у містах, усе-таки жили народні українські традиції: з дідухом, колядками і щедрівками, закликом, запросинами Морозка, посіванням, багатою і голлодною кутею, водохрещами.

Не знаю, чи варто говорити про ту нісенітницю, що виникає в нас при зимових святах. Мабуть, усе-таки варто. Перед Різдвом — Пилипівка, піст, коли забороняються розваги, скромна їжа — аж до Різдва. А за грецько-російським православ’ям, Новий рік — перед Різдвом. І на Новий рік усі співають і танцюють, п’ють та їдять скоромне.

Цікаво, що Болгарська церква, така ж православна, як і наша, перенесла Різдво за прикладом європейських країн на 25 грудня. Там усе на своїх місцях. Здоровий глузд узяв гору над церковним консерватизмом.

Як бачимо, у незалежній Українській державі ще безліч невідкладних завдань побудови й здобуття не лише економічної самостійності та самодостатності — цього не може відбутися, якщо ми не позбудемося духовного колоніалізму, не знайдемо своєї культури, своєї обрядовості, своїх звичаїв і не почнемо пишатися ними.

Пишаймося, бо ми того варті!

ВІФЛЕЄМСЬКИЙ ВОГОНЬ МИРУ ЄДНАЄ ВСІХ ДІТЕЙ

В Україні акція розпочалася 20 грудня, коли на польсько-українському кордоні пластуни перебрали Вогонь у харцерів — скаутів Польщі, а ті отримали його від скаутів Австрії. Пластуни передаватимуть Віфлемський Вогонь Миру до місцевих громад по всій Україні до кінця січня: у церкви, в дитячі притулки, лікарні, державні установи. Щороку у цьому заході беруть участь понад 10 тис. пластунів, до неї також долучаються десятки тисяч дітей у сотнях міст, містечок і сіл України.

Уже понад 50 років перед Різдвом скаути Австрії запалюють свої свічечки у Віфлемі й передають його за допомогою “скаутської естафети” як символ

миру, любові, братерства, єдності. Вогонь розвозять у всі кінці світу. До цього додаються Різдвяні вітання й побажання. Акція не пов’язана з якоюсь конкретною конфесією чи церквою.

Віфлемський Вогонь Миру постійно горить у Віфлемі, у церкві, яка стоїть на місці народження Ісуса Христа. Перша згадка про нього датована XII століттям. Тоді один із учасників Христових походів привіз це Світло з Віфлеєма як дар для своєї родини і близьких. Цей Вогонь — символ любові й миру, які Христос приніс на землю. Вогнем із Віфлеєма запалюють свічки вдома на Святу Вечерю. Щороку він мандрує по світу, долаючи кордони і єднаючи християн у часі Різдва Христового. Також його

24 грудня о 15.00 біля пам’ятника Володимиру Великому на Володимирській гірці у Києві відбулося символічне передання в Україну Віфлемського Вогню Миру. Акцію проводить Пласт — Національна Скаутська Організація України. У ній узяли участь понад 250 пластунів із Києва, а також діти з усіх куточків України. Вони прийшли, щоб перебрати Вогонь і передати його до своїх громад. Передачу вогню з Віфлеєма благословили Глави чотирьох українських церков — УПЦ КП, УАПЦ, УГКЦ та РКЦ.

передають усім, хто далеко від рідної домівки, щоб вони могли відчути тепло Віфлемської зірки.

Як зберігати Вогонь до Різдва? Що робити, якщо Вогонь згасне?

Потрібно наперед подбати про збереження Вогню. Найкраще зберігати Вогонь у масляних лампадах або у стеаринових свічках, які довго горять. Святість Віфлемського Вогню зберігається, якщо свічка ненароком згасне і її знову запалити. Але потрібно дбати, щоб вогонь горів постійно.

До якого часу зберігати Вогонь?

Традиційно Вогонь зберігається в церкві до Водохреща (Йордану) — 19 січня. Цього року Віфлемський Вогонь зберігатиметься у Михайлівському Золотоверхому Соборі й у греко-католицьких церквах. Кожен може взяти Вогонь на Святу Вечерю.

Пожертви на Тарасову церкву

Продовження. Поч. у ч. 39—52 за 2003 р., ч. 2—9, 11—14, 16—18, 20—2, 28, 30, 32, 34, 37, 39, 41, 43, 45, 51 за 2004 р., ч. 3, 6, 7, 9, 11, 14, 15, 20, 22, 26—28, 29, 32, 35, 39, 42, 49, 50 за 2005 р.

Зіва Г. М.	30,00
Гаракова-Низами З. У., м. Сімферополь	20,00
Грובה Н. С.	20,00
Сеннікова Р. П.	20,00
Максимів Ю., с. Ралівка	
Самбірського р-ну Львівської обл.	17,00
Кибюк В. М., с. Устечко	
Заліщанського р-ну Тернопільської обл.	100,00
Швед Т. Ф., м. Дубровиця	
Рівненської обл.	100,00
Шевченко В. В., м. Київ	20,00
Позняк В. О., учень 5-Б класу	
Дубровицької ЗОШ № 3 Рівненської обл.	20,00
Данилюк В. О., м. Тростянець	
Івано-Франківської обл.	10,00
Єфіменко І. М., м. Київ	792,00
Іщук В. В., м. Київ	100,00
Скороходько Е. Ф., м. Київ	200,00
СП “Рубікон”, м. Івано-Франківськ	300,00
Мовчан В. Е., м. Київ	50,00
Добрянська Н. А.,	

м. Запоріжжя	10,00
Максимів З. Г., м. Львів	17,00
Фостій Є. Д., м. Тернопіль	50,00
Романець С. С. та Романець М., м. Чернівці	200,00
Костенко Р. С., м. Івано-Франківськ	250,00
Дутка Н. Т., с. Лоцікіне	
Миколаївської обл.	100,00
Іващенко Л. П.	500,00
Зима О. Л., м. Київ	500,00
Пінаш Ю. О., м. Ужгород	30,00
ЗОШ І—ІІ ст., с. Зелене	
Гусятинського р-ну Тернопільської обл. (ч/з Лис Г. І.)	50,00
Лазебник М. С., с. Лисянка	
Черкаської обл.	100,00
За заповітом художниці-монументалістки Трофимчук Л. С. зі Львова	150,00
Філія райавтодору керівник Безпалько П. П., м. Коломия	
Івано-Франківської обл.	100,00

Учителі й учні Блажівської СЗШ І—ІІІ ступенів Самбірського району Львівської обл. (ч/з Юзе’яка Й. М.)

Учителі:	
Брийовська М. М.	5,00
Бурбела В. О.	5,00
Дерев’яно В. О.	5,00
Здреник К. К.	5,00
Клименко Л. М.	5,00
Пукуляк Н. Б.	5,00
Стахурська І. Й.	5,00
Сікорська Л. В.	5,00

● **Пласт — Національна Скаутська Організація України**

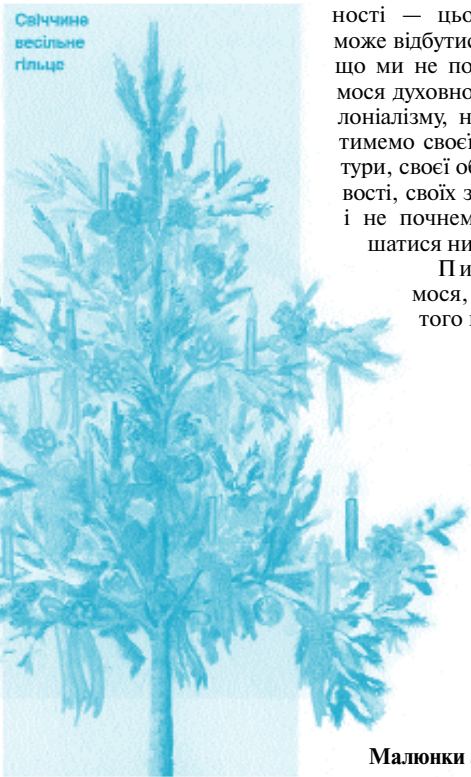
Фецич О. П.	5,00
Целюз І. М.	5,00
Чайківська Т. М.	5,00
Шиян Г. І.	5,00
Разом:	60,00
Учні	
5 клас	7,00
6 клас	8,00
7 клас	11,00
8 клас	10,00
9 клас	13,00
10 клас	12,00
11 клас	12,00
Разом:	73,00
УСЬОГО:	133,00

КАЛЕНДАР НАШИХ ЗВИЧАЇВ

Головна Рада Українського товариства охорони пам’яток історії та культури видала настінний календар “Мальована Україна” на 2006 рік. Він ілюстрований репродукціями картин заслуженого майстра народної творчості України Івана Лисенка, на жаль, уже покійного. Твори І. Лисенка ввійшли до Всесвітньої енциклопедії наївного мистецтва. Сюжети для своїх картин художник віднаходив у традиційних і обрядових дійствах українського народу.

У календарі вказано дати християнських і обрядових свят, сільськогосподарських робіт, прикмети передбачення погоди на тривалий період.

● **Анатолій ЗБОРОВСЬКИЙ**

Малюнки автора